**МАҚОМОТИ ИҶРОИЯИ ҲОКИМИЯТИ
ДАВЛАТИИ НОҲИЯИ ШАҲРИСТОН**

БАРНОМАИ РУШДИ НОҲИЯИ ШАҲРИСТОН БАРОИ СОЛҲОИ 2016-2020

ШАҲРИСТОН 2015

Мундарилa саҳифа

Руйхати ихтисорот. 2

Сухани ифтитонии раиси нония. 4

Пешгуфтор 5

Боби 1. Ҳолати умумӣ ва вазъи воқеии ноҳия 6-12
1.1. Сохти маъмурию ҳудудии ноҳияи **Шаҳристон 6**
1.2. **Таърихи мухтасари ноҳияи Шаҳристон 6**
1.3. **Шароитҳои иқлим ва табиати ноҳияи Шаҳристон 7**
1.4. **Ҳолати демографии ноҳия 8**
1.5. **Тамоилҳои асосии иқтисодию иҷтимоии ноҳияи Шаҳристон 10**
1.6. **Биниши ноҳияи Шаҳристон 11-12**

Боби 2. Таҳлил вазъ ва дурнамоҳои соҳаҳо 13
2.1. Иқтисодиёт 13
2.1.1. Кишоварзӣ 13
2.1.2. Саноат 19
2.1.4 Хизматрасонибо дар инкишофи СХМ 20
2.1.5. Стратегия ва вазифаҳоои соҳаҳои иқтисодиёт 22
2.1.3. Соҳибкории хурд вам иёна
2.2. Соҳаҳои иҷтимоӣ 26
2.21.Маориф 26
2.2.2 Тандурустӣ 30
2.2.3. Ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ 33
2.2.4 Фархаанг
3.4 Соҳаи ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ

Боби 4. Инфрасохтор
4.1 Таъмини оби нўшокӣ ва хизматрасонии рифои (комуналӣ)
4.2 Барқрасонӣ
4.3 Нақлиёт ва роҳҳо
4.4 Алоқа ва фазои иттилоотӣ

Боби 5. Рушди соҳибкории хурду миёна, саноат, сохтмон ва сайёҳӣ
5.1 Рушди соҳибкории хурду миёна
5.2 Саноат
5.3 Сохтмон
5.4 Соҳаи сайёҳӣ
Боби 6. Пешгири ва кам кардани офатҳои табӣ
Боби 7. Системаи мониторинг ва арзёбӣ
Боби 8. Маблағгузории Барномаи рушди ноҳия

Замимаи 1
Замимаи 2

Рўйхати ихтисорот

ААО	Агро Аксияи Олмон
АТ	Арзёбии таъсиррасон
БУ	Бонки умумиҷаҳонӣ
БИД	Барномаи инвеститсионии давлатӣ
БРН	Барномаи рушди ноҳия
БРСММ	Барномаи рушди Созмони Миллали Муттаҳид
БРҶ	Барномаи рушди ҷамоат
ВМҲИ	Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВРИС	Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВҲФ	Вазорати ҳолатҳои фавқуллодаи Ҷумҳурии Тоҷикистон

ВҲШ	Варақаҳои ҳисоботи шаҳрвандон
ГК	Гурӯҳҳои кории секторӣ
ГФТ	Гурӯҳи фаъоли ташаббускор
ИМ	Идоракунии махаллӣ
ИҶ	Иттиҳодияи ҷамъиятӣ
КАТС	Кӯмаки аввалияи тиббию санитарӣ
МваА	Мониторинг ва арзёбӣ
МДҶ	Маркази дастгирии ҷамоат
МТС	Маркази тадқиқоти стратегии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
НОБ	Нерӯгоҳҳои обии барқӣ
ПСМ	Партовҳои сахти маишӣ
РЕАКТ	Гурӯҳи зуд баҳодиҳандаи ҳолатҳои фавқуллода ва ҳамоҳангсоз
СВОТ	Паҳлӯҳои қавӣ, заиф ва имкониятҳову Таҳдидҳо
СБМ	Созмони Байналмиллалии мухочират
СМ	Созмонҳои маҳалӣ
СМваА	Системаи мониторинг ва арзёбӣ
СМР	Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2020
СПКСК	Стратегияи паст кардани сатҳи камбизоатӣ
СХМ	Соҳибкории хурд ва миёна
ФГ	Фонди гардон
ФҚХ	Фонди қарзии хурд
ҲРҲ	Ҳадафҳои Рушди Ҳазорсола
ШРН	Шӯрои рушди ноҳия
DFID	Вазорати рушди байналмиллалии Британиёи Кабир

Шаҳристон

Шаҳристон ноҳияи аз нав барқароргардида, хушбоду ҳаво, зебоманзар буда, барои истеҳсол ва коркарди маҳсулотҳои гуногуни кишоварзӣ мувофиқ мебошад.

Шаҳристон дорои манзараҳои зебою дилрабо, боду ҳавои софу беғубор, кӯҳҳои сарсабз ва канданиҳои фоиданок ғанӣ мебошад. Ноҳияи Шаҳристон барои ташкил ва рушди соҳаи сайёҳӣ мувофиқ буда, мардуми он бо меҳнатдӯстию меҳру садоқат машҳур гаштаанд.

То солҳои наздик дар ҳудуди ноҳия мактабҳои замонавӣ башумор буда, ҳатто беморхонаи замонавӣ вуҷуд надошт. Бо дарназардошти мушкилиҳои дар соҳаҳои гуногуни хоҷагии халқи ноҳия ҷойдошта, метавон чунин хулоса баровард, ки вазифаи аввалиндараҷаи мо тавассути Барномаи мазкур – ин баланд бардоштани сатҳу сифати зиндагии аҳолии ноҳия, пурра аз таъмир баровардани роҳҳои маҳаллӣ, беҳтар намудани ҳолати инфрасохтори ноҳия, ва бунёди корхонаҳои коркарди маҳсулот ва сохтмону ба истифода додани иншоотҳои муосири иҷтимоӣ мебошад.

Имрӯз ноҳияро, ки қариб ягон манбаи истеҳсоли маводи ниёзи ҳаррӯзаи мардум надорад, бе содироту воридот тасаввур намудан имконнопазир аст.

Таи чанд моҳ гурӯҳи кории ноҳия, дар доираи лоиҳаи Барномаи рушди деҳот ва дар асоси дастури методии тавсиянамудаи Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон, кӯшиш ба ҳарҷ доданд, ки Барномаи рушди ноҳияро таҳия намоянд. Барнома аз ҷониби аҳолии ноҳия ва тамоми сохторҳои маҳаллӣ дастгирӣ ёфт. Роҳбарияти ноҳияи Шаҳристон тамоми кӯшишу ғайрати худ ва кормандони худро барои расидан ба ҳадафҳои Барнома равона менамояд.

Барои дар амал татбиқ намудани Барномаи рушди ноҳияи Шаҳристон, корҳои зиёдеро ба анҷом расонидан лозим аст. Ҳамаи мо шароити диёрамонро хуб медонем ва дар бораи захираҳои бойи он низ иттилоъ дорем.

Мутаассифона, барои амалӣ намудани Барномаи рушди ноҳия, захираҳои молиявии ноҳия нокифоя мебошанд. ҳиссаи зиёди буҷети ноҳия аз ҳисоби субвенсияи вилоятӣ буда, тақрибан 68 фоизро ташкил медиҳад. Аз ин рӯ, моро лозим аст, ки ҷиҳати татбиқи Барномаи рушди ноҳия фазои солими сармоягузориро барои сармоягузорони ватанию хориҷӣ мухайё намуда, маблағҳои воридгардидаро самаранок ва мақсаднок истифода барем. Аз ҷониби дигар, дар ноҳия омилҳои зиёде мавҷуданд, ки дар сурати истифодабарии мақсадноки онҳо, захираҳои молиявӣ ғанӣ мегарданд. Муҳимтар аз ҳама, хоҳиши аҳолӣ, созмонҳои маҳаллӣ барои истифодаи самараноки онҳо хеле зиёд аст.

Ноҳияи Шаҳристон барои расидан ба дараҷаи баланди рушди иқтисодиёт, фарҳанг, ва маънавиёт, тамоми омилҳои заруриро доро мебошад. Замини ҳосилхез, сарватҳои табиӣ, таҷрибаи кофӣ, тамаддуни сеҳазорсола, аз ҳама муҳимаш, мардуми меҳнатдӯст ва мумтоз дорад.

Ман ба ҳамаи онҳое, ки дар таҳияи Барномаи рушди иқтисодию иҷтимоии ноҳияи Шаҳристон барои солҳои 2016-2020 саҳм гузоштаанд, миннатдории худро изҳор намуда, боварии комил дорам, ки минбаъд низ дар масъалаи ободонии ноҳияи Шаҳристон ба мо кӯмак мерасонанд ва дар ҳаллу фасл намудани мушкилоти мардуми он саҳми худро мегузоранд.

ПЕШГУФТОР

Баронмаи рушди иқтисодию иҷтимоии ноҳияи Шаҳристон нақшаи миёнамӯҳлати рушди ноҳияи Шаҳристон буда, бо иштироки васеъ ва машваратҳои намояндагони доираҳои зиёди аҳолӣ ва ҷомеаи шаҳрвандию бахши хусусӣ тарҳрезӣ шудааст.

Дар таҳлили мушкилотҳои соҳаҳои мухталифи иқтисодиёти ноҳия ва интихоби самтҳои асосии рушди минбаъдаи он, мутахассисони соҳаҳои дахлдор ва фаъолони ноҳия иштирок ва саҳмгузорӣ намудаанд.

Барномаи номбурда дар асоси «Дастури методӣ оид ба таҳия ва татбиқи Барномаи рушди шаҳру ноҳияҳо ва мақомоти худидораи шаҳраку деҳот», ки Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар асоси сиёсати давлатӣ ва асосҳои стратегии рушди кишвар тартиб додаст, тарҳрези гардидааст.

Барномаи зикргардида таъмини рушди устувори иҷтимоию иқтисодии ноҳияро дар панҷ соли оянда пешбинӣ менамояд. Он роҳнамои фаъолияти минбаъдаи мақомоти идораи маҳалии ҳокимияти давлатӣ ва миханизми муосири ҳамоҳангсозандаи тамоми мақомоту ташкилотҳои дар ҳудуди ноҳия фаъолияткунанда мебошад.

Барнома ба тариқи зайл тарҳрезӣ гардидааст:

Боби 1-ум шарҳи мухтасар ва таҳлили ҳолати кунунии ноҳияро бо фарогирии тамоюлҳои рушди солҳои охир дар бар мегирад.

Боби 2-юм баҳоидиҳии ҳолати ҷории ноҳияро дар соҳаҳои иқтисодиёт, иҷтимоиёт, инфрасохтор ва ҳифзи муҳити зист, инчунин стратегияи рушди соҳаҳои мазкурро дар панҷ соли минбаъда дар бар гирифтааст.

Боби 3-юм масъалаҳои ташкили шабакаи татбиқ, мониторинг ва арзёбии Барномаи рушди ноҳияро фарогир шудааст.

Барномаи мазкур миёнамӯҳлат буда, дар ҳар панҷ сол як маротиба таҳия гашта, солее як маротиба рафти иҷроиши он мавриди баррасӣ қарор дода мешавад ва бо назардошти натиҷаҳои мониторинг ва арзёбии вазъи иҷтимоию иқтисодии ноҳия, ба Барнома тағйироту иловаҳо ворид карда мешаванд.

БОБИ 1. ҲОЛАТИ УМУМӢ ВА ТАҲЛИЛИ ВАЗЪИ НОҲИЯ

1.1.Сохти маъмурию худудии нохияи Шахристон

Ноҳияи Шаҳристон дар домонакӯҳи қаторкӯҳҳои Туркистон воқеъ гардидааст. Ноҳия аз тарафи ҷанубу-шарқ 53 км бо ноҳияи Истаравшан, аз тарафи шимолу ғарб ба масофаи 33 км бо ноҳияи Айни ва аз тарафи ҷанубу ғарб ба масофаи 124 км бо Ҷумҳурии Ўзбекистон ҳамсарҳад мебошад.

Масофаи роҳ аз маркази ноҳияи Шаҳристон то шаҳри Душанбе 240 км ва то маркази вилояти Суғд-шаҳри Хуҷанд 100 километрро ташкил медиҳад.

Ҳудуди ноҳия 114,3 ҳаз. км^2 - ро ташкил медихад.

Дар ноҳия 2 ҷамоат (иборат аз 19 деҳа) мавҷуд мебошад, аз ҷумла:

- Ҷамоати «Шаҳристон» (12 деха) бо теъдоди 22903 нафар аҳолӣ;
- Ҷамоати «Бунҷикат» (7 деҳа) бо теъдоди 15344 нафар аҳолӣ.

Харитаи ноҳияи Шаҳристон

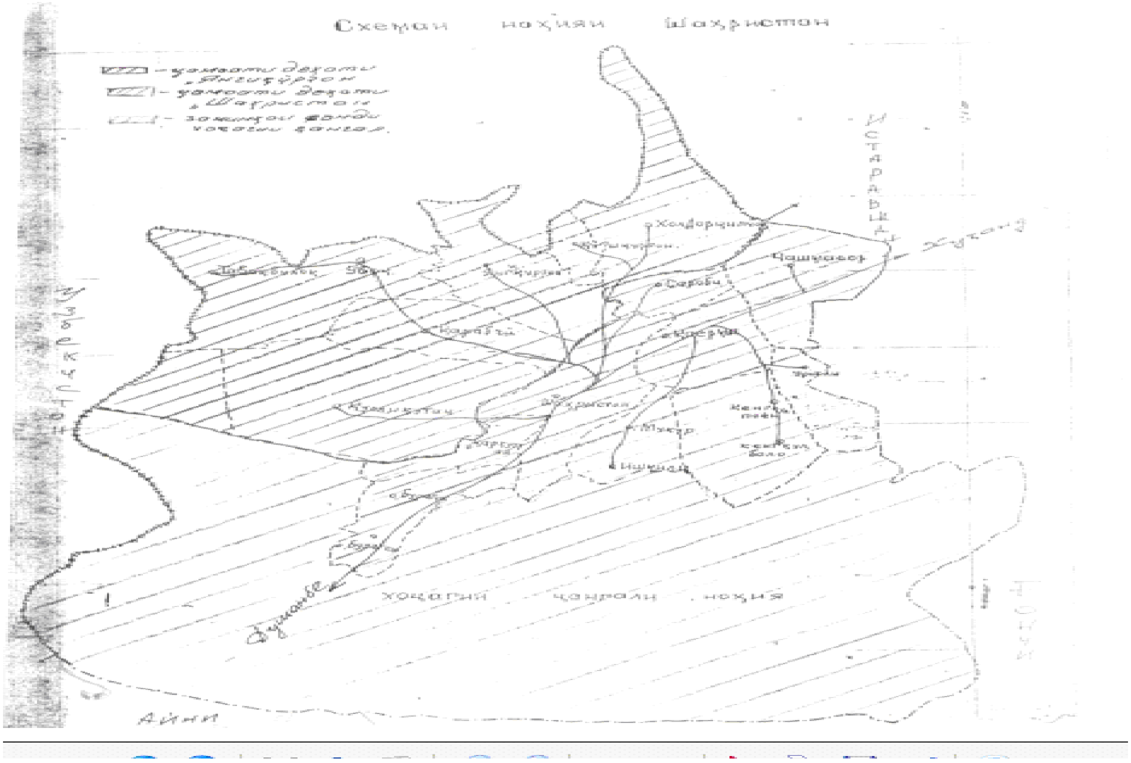

1.2.Таърихи мухтасари Шахристон

Ноҳияи Шаҳристон таърихи бойи қадима дошта, се ҳазор сол пеш ҳамчун пойтахти мулки Устурушан (ҳозира Истаравшан) бо номи Бунчекат маъруф буд. Кашфиётҳои археологии қалъаи Қаҳ-Қаҳа ва дарёфт шудани тасвираи «Модаргург», аз таърихи рангин ва пурмӯҳтавои ин диёри зебо шаҳодат медиҳанд. Бунҷикат дар асрҳои қадим, яке аз марказҳои калонтарини сиёсӣ ва фарҳангии шарқ буда, шаҳре буд, ки тамаддуни ғарбро бо шарқ пайваст менамуд.

Уструшанаи қадим дар он айём дар ҳайати Суғд қарор дошт. Дар тӯли асрҳои V-IX бошад, хонигарии мустақил буд.

Соли 822 Уструшана аз тарафи арабҳо забт гардид ва Афшин-Ковус сарвари ҳамон вақтаи он, маҷбур шуд дини исломро қабул кунад. Соли 899 Истаравшан (Уструшана) ба ҳайати давлати сомониё шомил гардид.

Дар навиштаҷотҳои таърихии соли 1888 Шаҳристон ҳамчун деҳа ба қайд гирифта шудааст ва дар он айём аз 59 хонавода иборат буд. дар соли 1905 бошад дар ҳудуди он 108 хонавода ба қайд гирифта шуда буд.

Дар маркази Шаҳристон ҳамеша бозор мавҷуд буда, он аз растаҳои ҳунармандӣ, атторӣ, қассобӣ, дӯкони орду ғалла ва дӯкони оҳангарӣ иборат буд.

Деҳаи Шаҳристон қадима барои хизматрасонии мусофирон чойхона ва барои нигоҳ доштани аспу арроба ва маркаби мусофирон биноҳои махсус дошт. Дар деҳаи мазкур бозори чорво алоҳида амал мекард ва рӯзи ҷумъа рӯзи бозор ҳисоб мешуд.

Аз 27 майи соли 1919 волости Шаҳристон дар ҳайати уезди Ӯротеппа ташкил шудааст. Дар соли 1920 барои дуруст ба роҳ мондани чорабиниҳои маъмурии ҳокимияти Шӯравӣ уезди Ӯротеппа ба ду ноҳия тақсим карда шуд. Яке аз онҳо ноҳияи Шаҳристон буд, ки аз се волост иборат буда, 23 деҳаро дар бар мегирифт.

Аз 6 июли соли 1929 бо қарори Президиуми Комитети Марказии иҷроияи Ҷумҳурии Мухтори Совети Сотсиалистии Тоҷикистон таҳти № 10/12 ноҳияи Шаҳристон ташкил карда шудааст, ки аз се Шӯрои қишлоқ иборат буд. Дар соли 1958 ноҳия барҳам дода шуд.

То соли 1990 марзи ноҳия тобеъи ноҳияи Истаравшан буд ва пеш аз Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо қарори Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 29 августи соли 1990 таҳти №111 номи ноҳияи Шаҳристон аз нав барқарор гардонида шуд.

Ёдгориҳои таърихи қалъаи «Қаҳ-Қаҳа», «Чилдухтарон»,харобаҳои пойтахти асримиёнагии вилояти Устурушана - Бунҷикат, Саризиндон, Тирмизактеппа, ва зиёратгоҳҳо ва мазорҳои Ҳазрати Мулло, Абубакри Сидиқ, Ҳазрати Бурхи Валӣ, Туятошбобо, Чанговулбобо, Қӯтур ота, Хоҷаи Рӯшноӣ ва амсоли онҳо, диққати зиёраткундагони зиёди ватанию хориҷиро ба сӯи худ ҷалб менамоянд.

Рушди инфрасохтор, тармиму таҷдиди шоҳроҳи Душанбе-Чаноқ, ва ба истифода супоридани нақби «Шаҳристон» имконият дод, ки дар оянда соҳаи сайёҳи дар ноҳия равнақи тоза менамояд.

Ноҳияи Шаҳристон барои расидан ба дараҷаи баланди иқтисодиёт ва иҷтимоиёт ҳамаи омилҳои заруриро дорост. Мавҷудияти заминҳои ҳосилхез, сарватҳои табиӣ, таҷрибаи тамаддуни сеҳазорсола ва аз ҳама муҳимаш мардуми меҳнатдӯст ва мумтози он барои рушди минбаъдаи ин гӯшаи ҷумҳурии азизамон заминаҳои мусоид фароҳам овардааст.

1.3.Шароити иклими ва табии Шахристон

Шаҳристон бо табиати нотакрораш, хусусан бо олами ҳайвонот ва набототаш, кайҳо дар тамоми Тоҷикистон ва берун аз марзи он шӯҳрат ёфтааст.

Шаҳристон ноҳияи наздикӯҳӣ буда, 58,8 %-и ҳудуди онро қаторкӯҳҳо ташкил медиҳанд. Кӯҳҳои Шаҳристон бо дарахтони ҳамешасабзи арчаи Зарафшонӣ рӯйпӯш гардида, обу ҳавои тоза, таърихи кӯҳан ва табиати нотакрори он барои ривоҷу равнақи соҳаи сайёҳӣ хеле мусоид мебошад.

Иқлими Шаҳристон мӯътадил буда, намнокиаш кам ва тобистонаш хушку дилнишин буда, зимистонаш миёнаи нарм ва хунуки сербарф мебошад.

Ҳарорати миёнаи солонаи ҳаво аз -2°С то +7°С гарм, моҳи январ -4°С то -11°С, ҳарорати моҳи июл бошад +30°С мебошад. Дар як сол давраи гармӣ 120 рӯз буда, рутубати ҳаво 48,8% баробар мебошад.

1.4. Холати демографи

Шумораи аҳолии ноҳияи Шаҳристон ба ҳолати 1 январи соли 2015 - 38247 нафарро ташкил медиҳад, аз ҷумла: мардон - 19436 нафар (50,8 %) ва занон – 18811 (49,2 %) буда, суръати миёнаи афзоиши солонаи аҳоли 1,5 фоизро ташкил медиҳад. Зичии аҳолии ноҳия дар 1 километри мураббаъ 317 нафарро ташкил медиҳад. Ноҳия аз рӯи хусусияташ аграрӣ буда, аҳолии он пурра дар деҳот зиндагӣ мекунанд. Дар ҳайати миллии аҳолии ноҳияи Шаҳристон ӯзбекон 72,7 %, тоҷикон 26,3 %, қирғизон 0,5 % ва дигар миллатҳо 0,5 %-ро ташкил медиҳанд.

Ҷадвали №1. Шумораи аҳолии ҷамоатҳои деҳоти ноҳияи Шаҳристон

Ҷамоатҳо	Миқдори хоҷагиҳо, адад	Шумораи аҳолӣ, нафар
Ҷамоати деҳоти Шаҳристон	5304	22903
Ҷамоати Бунҷикат	3224	15344
Ҳамагӣ:	8528	38247

Диаграммаи №1. Ҳайати миллии аҳолии ноҳияи Шаҳристон дар соли 2014

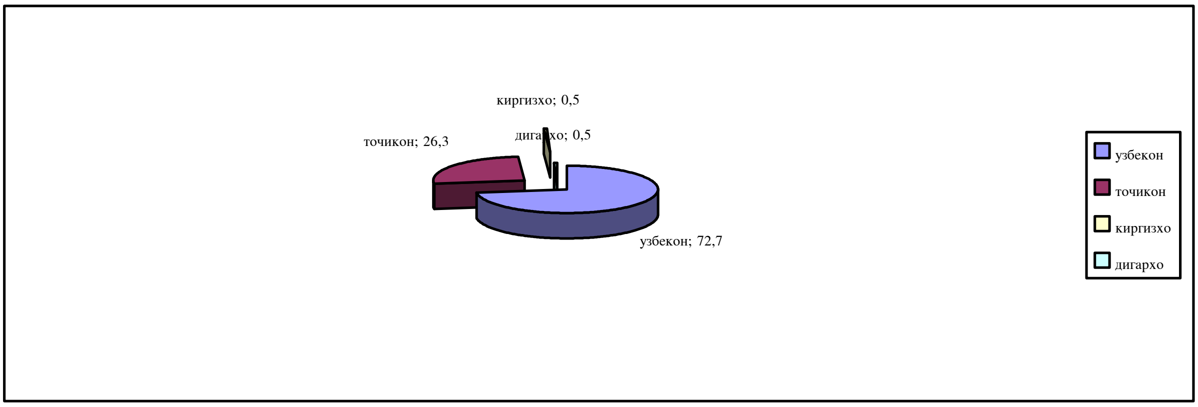

Ҷадвали № 2 Таркиби синну солии аҳолии ноҳияи Шаҳристон дар соли 2014

Аҳолӣ	Ҳамагӣ	Аз он ҷумла духтарон	Фоизи духтарон
Ноболиғони то 14 сола (бачаҳо)	8247	4065	49,2
Синну соли миёна	26856	13071	48,7
Синнусоли нафақадошта (63 мард/58 зан) ва боло	3144	1675	53,2
Ҳамагӣ:	38247	18811	49,2

Афзоиши аҳолии ноҳияи Шаҳристон дар се соли охир 1928 нафарро ташкил додааст. Афзоиши миёнаи солонаи аҳолӣ бошад 102,7 % ро ташкил медиҳад.

Ҷадвали № 3 Афзоиши демографии аҳолии ноҳияи Шаҳристон

Солҳо	Шумораи акди никоҳ	Шумораи фавтидагон	Таваллуд	Афзоиши табии аҳолӣ	Афзоиши аҳолӣ, бо %	Шумораи умумии аҳолӣ
2012	511	187	1064	877	102,3	36319
2013	473	186	1179	993	102,5	37239
2014	484	177	1213	1036	102,7	38247

Ҷадвали № 4 Нишондиҳандаҳои дурнамои афзоиши демографии аҳолӣ дар ноҳияи Шаҳристон барои солҳои 2016-2018

Нишондиҳандаҳо	с. 2014 ҳисоб от	с. 2015 баҳо-диҳӣ	Параметрҳои дурнамо					с.2020 бо % нисбат и с. 2014
			с. 2016	с.2017	с. 2018	с2019	с.2020	
Нишондиҳандаҳои асосисии иқтисодии умумӣ								
Шумораи аҳолӣ ба ҳисоби миёнаи солона (ҳазор нафар)-ҳамагӣ	38,2	39,1	39,9	40,5	41,2	41,8	42,5	111,2
аз он ҷумла:								
шаҳрӣ								
деҳотӣ	38,2	39,1	39,9	40,5	41,2	41,8	42,5	111,2

1.5. Тамоюли асосии иктисодию ичтимоии нохияи Шахристон

Ноҳияи Шаҳристон ноҳияи субвенсионӣ буда, 70,4 % маблағҳо аз буҷети вилояти Суғд ба буҷети маҳаллӣ ворид мегардад.

Дар нохия чор корхонаи саноатӣ фаъолият меменамояд, аз ҷумла ЧММ «Сангҳои ороиши», ЧММ «Нигина», ҶДММ «Боғистон» ва ҶДММ «Ширмаҳтоб». Саҳми онҳо дар ҳаҷми умумии истехсоли маҳсулоти саноатии ноҳия ҳамаги 2,4 % - ро ташкил медиҳад.

Ноҳияи Шаҳристон яке аз минтақаҳои аграри ба шумор меравад. Кишоварзӣ соҳаи асосии пешбурди иқтисодиёт буда, дар ҳаёти иқтисодии ноҳия нақши аввалиндараҷаро мебозад. Дар соҳаи кишоварзӣ қисми асосии аҳолии қобили меҳнат фаъолият менамоянд. Самтҳои асосии кишоварзии ноҳия растанипарварӣ, чорводорӣ ва боғдорӣ ба ҳисоб меравад.

Дар ноҳия 2 хоҷагии давлатӣ, 13 хоҷагии деҳқонӣ (фермерӣ)-и ҷамоавӣ, 1181 хоҷагиҳои деҳқонӣ (фермерӣ)-и инфиродӣ, 23 адад хоҷагиҳои ёрирасон мавҷуд аст.

Майдони заминҳои корами соҳаи кишоварзӣ аз рӯи ҳамаи намудҳои хоҷагидорӣ 16555 гектарро ташкил медиҳад, ки қариб 83,7 %-и онҳо ғалладонаги, 4,9 % барои кишти картошка ва 11,4 % барои кишти дигар зироатҳои кишоварзӣ истифода бурда мешавад.

Захираҳои обии ноҳияи Шаҳристон барои пурра таъмин намудани аҳолии ноҳия бо оби тозаи нӯшокӣ ва обёрӣ намудани заминҳои киштзор нокифоя буда, норасогии оби нӯшокӣ ва оби полезӣ яке аз мушкилиҳои асосии аҳолии ноҳия ба ҳисоб меравад.

Ба ҳолати 1 январи соли 2015 дар соҳаҳои мухталифи хоҷагии халқи ноҳия 4900 нафар шаҳрвандон бо кори доимӣ машғул мебошанд.

Шароити табиию иқлимии ноҳияи Шаҳристон, барои афзоиши ҳаҷми рушди парвариш ва истеҳсоли картошка, сабзавот, ғалладона, зироатҳои полезӣ, зироатҳои техникӣ, инчунин барои ривоҷу равнақи аспарварӣ ва занбӯри асалпарварӣ хеле мувофиқ мебошад.

Диаграммаи 2. Хароҷотҳои буҷети маҳаллии ноҳияи Шаҳристон аз рӯи соҳаҳо дар давоми солҳои 2012-2014

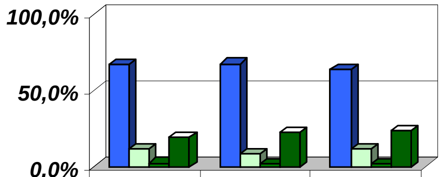

	2012	2013	2014
Маориф	*54 %*	*57,6%*	*59,0%*
Тандурустӣ	*28,4 %*	*29,1%*	*27,6%*
Ҳифзи иҷтимоӣ	*1,1 %*	*0,43%*	*0,50%*
дигар соҳаҳо	*16,5 %*	*12,87%*	*12,9%*

Кӯҳсорони ноҳия гиёҳҳои шифобахш аз қабили мумиё, ангат, хуч, бодоми кӯҳӣ, зирк, пиёзи анзур, зағоса (эфедра) ва дигар гиёҳҳои кӯҳӣ буда, барои бунёд ва рушди корхонаҳои хурди дорутайёркунӣ ва ба даст овардани даромади иловагӣ, манбаи асосӣ ба ҳисоб меравад.

Ин соҳаҳо метавонанд тавассути истифодаи қарзҳои бонкӣ ва ҷалби сармоягузорони дохилию хориҷӣ, ҳангоми фароҳам овардани шароити мусоид, бевосита рушд ёбанд ва бо воситаи ташкили ҷойҳои нави корӣ, дар паст намудани сатҳи камбизоатӣ саҳми назаррас гузоранд.

Дар ноҳия филиалҳои Бонки давлатии «Амонатбонк», ҶСК «Агроинвестбонк», ҶСК «Тоҷиксодиротбонк», ҶСК «Бонки Эсхата», ҶДММ ТАҚХ «АРВАНД», ҶСП ТАҚХ «ИМОН ИНТЕРНЕШНЛ» фаъолият менамоянд.

Ҷадвали № 5. Нишондиҳандаҳои захираҳои меҳнатии ноҳия дар солҳои 2012-2014

№	Нишондиҳандаҳо	Воҳиди ченак	Миқдор		
			с. 2012	с. 2013	с. 2014
1.	Хоҷагиҳои оилавӣ	оила	7856	8175	8528
2.	Аҳолӣ	нафар	36319	37239	38247
2.1.	Мардон	нафар	17719	18635	19436
2.2.	Занон	нафар	18600	18604	18811
2.3.	Кӯдакони то сини 14 сола.	нафар	18304	18651	19414
2.4.	Синну соли миёна (мард 15-62), (зан 14-57) сола	нафар	13221	13552	13794
2.5.	Пиронсолон (мард 63, зан 58)	нафар	4874	4889	4901
3.	Муҳоҷирони меҳнатӣ.	нафар	2411	2393	2399
4.	Бекорон (аз қайд гузашта)	нафар	534	546	560

Ҷадвали № 6. Шумораи аҳолии дар иқтисодиёти ноҳия машғулбуда

№	Соҳаҳо	Барои соли 2014 нафар
1	Хоҷагихои ёрирасон	3
2	Кишоварзӣ ва ҷангал	2600
3	Саноат	65
4	Сохтмон	3
5	Савдо, таъмин моддӣ	75
6	Нақлиёт	28
7	Алоқа	12
8	Миёнаравиҳои молиявӣ	74
9	Суғурта ва нафақа	6
10	Дигар фаъолияти тиҷоратӣ	29
11	Мақомоти давлатӣ	135
12	Маълумотӣ (Маориф)	1275
13	Тандурустӣ	451
14	Дигар хизмати коммуналӣ	108
15	Системаи қубур	32
16	Фаъолият дар соҳаҳо	35
	Дар ноҳия	4931

Таҳлили нишондиҳандаҳои ҷадвали боло нишон медиҳад, ки дар иқтисодиёти ноҳия 52,7 % аҳолии дар иқтисодиёт машғулбуда асосан дар соҳаи кишоварзӣ ва 25,8 %-и аҳолии қобили меҳнати ноҳия дар соҳаи маориф машғул мебошанд.

Ҷадвали № 7. Истеҳсоли маҳсулоти хоҷагии қишлоқ дар ноҳия дар давраи солҳои 2010-2014

№	Нишондиҳандаҳо	Воҳиди ченак	2010	2011	2012	2013	2014
1	Ҳаҷми маҳсулоти хоҷагии қишлоқ Ҳамагӣ:	ҳазор сомонӣ	62452	148322	168910	207257	153152
	Аз он ҷумла;						
2	Растанипарварӣ	ҳазор сомонӣ	43148	124833	145417	174705	120151
3	Чорводорӣ	ҳазор сомонӣ	19304	23489	23493	32552	33001

Аз нишондиҳандаҳои ҷадвал маълум мегардад, ки истеҳсоли маҳсулоти растанипарварӣ нисбат ба соли 2010 дар соли 2014 ба маблағи 90700 ҳазор сомонӣ, ё 2,4

маротиба ва чорводорӣ ба маблағи 13697 ҳазор сомонӣ, ё 1,7 маротиба зиёд истеҳсол карда шудааст.

Тамоилҳои мусбати соҳаҳои иҷтимоии ноҳия: таъминоти зарурӣ бо кадрҳои педагогӣ дар ҳамаи мактабҳои таҳсилоти умумии ноҳия ва афзуншавии шумораи муаллимони маълумоти олидор нисбат ба солҳои гузашта ба 0,7 %, шароити мусоид барои беҳтар намудани базаи моддии техникии мактабҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ, мавқеи хуби ҷойгиршавии географӣ ва шароити мусоиди обу ҳаво барои ташкил намудани истироҳатгоҳҳо ва шифохонаҳо буда, тамоилҳои манфии соҳаи иҷтимоии ноҳия ин вуҷуд надоштани мактабҳои замонавӣ, дар ҳолати садамавӣ қарор доштани биноҳои мактабҳои ноҳия, таъминоти нокифояи мактабҳо бо лавозимоти мактабӣ, нокифоягии таъминоти дастгоҳҳои муосири тиббӣ ва норасогии мутахассисони ботаҷрибаи соҳаҳои тиббӣ мебошанд.

Захираҳои табиии дар ҳудуди ноҳияи Шаҳристон мавҷуд буда аз боксит, сурма, симоб, тахтасангҳои мармарин, омехтаи сурбу нуқра ва оҳаксанг иборат буда, дар сурати ҷалби сармояи ватанию хориҷӣ ва истифодаи самараноки он, дар ояндаи наздик метавонад ҳамчун локомотиви иқтисодиёти ноҳия гардад.

Ноҳияи Шаҳристон дар даврони мавҷудияти Иттиҳоди Шӯравӣ, ҷои дӯстдоштаи сайёҳони тамоми гӯшаву канори мамлакат маҳсуб меёфт. Кӯҳҳои сар ба фалак кашида, иқлими нарму мӯътадил, чашмаҳои мусаффои шифобахш ва табиати нотакрори ин маҳал, бинандаро мафтуни худ мегардонад.

Дар давраи собиқ Иттиҳоди Шӯравӣ, дар ноҳия «Табобатгоҳи қимизӣ» бо хусусиятҳои хоси худ шӯҳрати беандоза дошт ва дар он зиёда аз даҳ намуди бемориҳо табобат карда мешуданд ва гирифторони бемориҳо пурра шифо меёфтанд.

Шароити табии ва обу ҳавои софу беғубори ноҳияи Шаҳристон барои инкишофи соҳаи сайёҳӣ хеле мувофиқ мебошанд, аммо айни ҳол имкониятҳои имрӯзаи иқтисодӣ ва инфрасохтории мавҷудаи ноҳия барои рушди соҳа номувофиқ ва нокифоя аст.

Аз ин лиҳоз, зарур аст, ки тавассути ҷалби сармояи хориҷию ватанӣ ва дар асоси ҳамкории сохтори давлатию бахши соҳибкорӣ, баҳри рушди соҳаи мазкур дап р ноҳия чораҳои амалӣ андешида шаванд.

Мушкилиҳои асосии дар ноҳия ҷойдошта, ин пеш аз ҳама, сатҳи пасти иқтисодиёти ноҳия мебошад.

Дастрасии умумии аҳолии ноҳия ба хаттҳои оби нӯшокӣ 72,7% ро ташкил дода, 27,3%-и дигар аҳолӣ аҳолӣ ба он умуман дастрасӣ надорад.

Умуман, дар миқёси ноҳия ҳамагӣ 25 км хати оби нӯшокӣ мавҷуд аст, ки манбаи онро обҳои рӯи замини аз ҳисоби чашмаву наҳрҳо ташкил медиҳад.

Дар бисёр мавзеъҳои ноҳияи Шаҳристон имконияти сохтмони НОБ-ҳои хурд вуҷуд дорад. Вале татбиқи амалии он ҷалби сармояи дохиливу хориҷиро талаб менамояд.

Инфрасохтори ноҳия таъсири манфӣ мерасонад. Таъмиру таҷдиди роҳҳои мошингарди маҳаллӣ низ, яке аз масъалаҳои ҳаллашон аввалиндараҷа мебошад. Умуман, дар мувозинаи муассисаи давлатии нигаҳдории роҳҳои автомобилгарди ноҳияи Шаҳристон 69,3 км роҳҳои истифодаи умум қарор дорад.

Дар соҳаи алоқа дар ноҳия бахши ҶСК «Тоҷиктелеком» ва намояндагиҳои шабакаҳои мобилии «Tcell», «Вавилон», «Мегафон», «Билайн» фаъолият менамоянд.

Дар ҳудуди ноҳия барномаҳои телевизионии Шабакаи аввал, Ҷаҳоннамо, Сафина ва Баҳористон пахш мегарданд. Дар ноҳия аз 1 сентябри соли 1994 то имрӯз рӯзномаи «Чашмаи Шаҳристон» бо теъдоди 800 нусха нашр мешавад.

1.6 Биниш (оияндабини)-и нохияи Шахристон

Ноҳияи Шаҳристон – маркази муосири коркарди маҳсулоти кишоварзию саноатии аз ҷиҳати экологӣ тоза, дорои инфрасохтори рушдёфтаи сайёҳӣ ва коркарди масолеҳи сохтмон, бо фазои мусоиди сармоягузорӣ ва соҳибкории хурду миёна буда, дар он аҳолии мӯътабару меҳандӯст ва солим зиндагию фаъолият менамоянд.

Биниши мазкур дар асоси таҳлили тарафҳои қавӣ ва заифи рушди ноҳияи Шаҳристон, инчунин бо назардошти имкониятҳои беруна ва таҳдидҳо таҳияф гаштааст.

Ҷадвали № 8. Таҳлили вазъи умумии ноҳия (SWOT)

Тарафҳои қавӣ	Тарафҳои заиф
• Мавҷуд будани захираҳои бои табии, аз ҷумла канданиҳои фоиданок; • Шароитҳои мусоиди табию иқлим. • Мавҷуд будани заминҳои шудгоршавандаи ҳосилхез ва дигар заминҳо барои рушди соҳаи кишоварзӣ. • Мавҷуд будани талабот ба маҳсулоти кишоварзӣ дар бозорҳои беруна. • Мавҷуд будани захираҳои меҳнатии озод дар ноҳия; • Вуҷуд доштани ёдгориҳои фарҳангию таърихӣ. • Халқи меҳнатдӯст. • Гуногунрангии олами набототу ҳайвонот. • Мавҷудияти шароити мусоид барои ҷалби сармоягузорони хориҷӣ ва ватанӣ. • Мавҷудияти лисеи касби саноати кишоварзии ноҳия оид ба тайёр намудани мутахассисони кишоварзӣ. • Мавҷудияти хоҷагиҳои пуртаҷрибаи деҳқонӣ ва фермерии инфродӣ • Таҷрибаи кор бо сармоягузорони хориҷӣ • Мавҷуд будани рӯзномаи «Чашмаи Шаҳристон» • Ҷойгиршавии ноҳия дар назди шоҳроҳи Душанбе-Чаноқ».	• Нокифаягии маблағгузорӣ барои ташкили корхонаҳои коркарди захираҳои табиӣ. • Заминаи сусти моддию техникии соҳаи кишоварзӣ ва нокифоягии корхонаҳои коркарди маҳсулоти кишоварзӣ. • Набудани ҷойҳои кории зарури ва музди меҳнати ночиз; • Дастрас набудани инфрасохтори аввалиндараҷа. • Ҳолати ногувори роҳҳои маҳаллӣ ва фарсудагии иншоотҳои обтаъминкунии ноҳия. • Субвенсионӣ будани ноҳия. • Мавуҷуд набудани нақшаи Генералии ноҳия. • Мавҷуд набудани маркази фарҳангӣ ва фароғатӣ дар ноҳия. • Норасоии обӣ полезӣ ва иншоотҳои обёрӣ. • Набудани обанбор дар ноҳия. • Рушди сусти соҳибкории хурду миёна дар ноҳия. • Дар масофаи дурр дойгир будани ноҳия аз роҳи оҳан ва фурудгоҳи байналмиллалӣ. • Нокифоягии потенсиали саноатӣ ва истифодабарии ғайрисамараноки иқтидорҳои мавҷуда. • Кам шудани интиқоли маблағҳо ва нокифоя будани ҷойҳои корӣ, аз ҳисоби баргаштани муҳоҷирони меҳнатӣ. • Набудани фишангҳои самараноки дастгирии истеҳсолкунандагони маҳсулоти кишоварзӣ.
Имкониятҳо	**Хатарҳо**
• Бунёди корхонаҳои коркарди маъданҳои кӯҳӣ. • Тараққӣ додани соҳаи кишоварзӣ (ташкили бозори дохилӣ ва нуқтаҳои қабули маҳсулоти кишоварзӣ). • Ба роҳ мондани коркарди гиёҳҳои шифобахш. • Рушди соҳибкории хурду миёна ва ташкили ҷойҳои кории нав. • Ҷалб намудани сармоягузорони потенсиалӣ барои амалӣ намудани лоиҳаҳои рушди маҳал (донорҳо, соҳибкорони ватанӣ ва хориҷӣ). • Дастрас намудани қарзҳои хурд. • Сохтмони обамбор. • Ташкил намудани бозор дар шафати шоҳроҳи «Душанбе-Чаноқ». • Ҷалб намудани сармоя барои рушди сайёҳӣ, истеҳсол ва коркарди маҳсулоти кишоварзӣ, бунёди НБО -и хурд, оберии заминҳои лалмӣ ва коркарди саноатии маданҳои кӯҳӣ. • Бунёд намудани гармхонаҳо. • Баланд бардоштани савияии идоракунии кормандони мақомти маҳаллӣ.	• Офатҳои табиӣ (обхезӣ, ҷола, сел, хушксолӣ, тарма, ярч ва ғайра). • Таъсири манфии бӯҳрони иқтисодӣ ба раванди рушди маҳаллӣ. • Коррупсия. • Эҳтимолияти таҳдиди касалиҳои сирояткунанда.

БОБИ 2. ТАХЛИЛИ ВАЗЪ ВА ДУРНАМОИ СОҲАҲО

2.1. ИҚТИСОДИЁТ

2.1.1. Кишоварзӣ

Кишоварзӣ соҳаи асосии пешбурди иқтисодиёти ноҳияи Шаҳристон мебошад ва дар ҳаёти иқтисодии ноҳия нақши аввалиндараҷаро мебозад. Дар соҳаи кишоварзӣ қисми асосии аҳолии қобили меҳнат (43%) фаъолият менамоянд ва барои аксарияти мардум кишоварзӣ манбаи ягонаи даромад ба шумор меравад.

Самтҳои асосии кишоварзии ноҳия растанипарварӣ, чорводорӣ ва боғдорӣ мебошанд.

Дар ноҳияи Шаҳристон 2 хоҷагии давлатӣ, 13 хоҷагиҳои деҳқонӣ (фермерӣ)-и ҷамоавӣ, 1181 хоҷагиҳои деҳқонӣ (фермерӣ)-и инфиродӣ фаъолият менамоянд.

Истифодаи замин. Ба 1 январи соли 2015 масоҳати умумии заминҳои кишоварзии ноҳияи Шаҳристон 13390 гектарро ташкил менамояд ва 31,8 %- и он заминҳои обӣ мебошанд.

Ҷадвали №9 Истифодабарии масоҳати умумии заминҳои ноҳия

№	Номгӯй	Ҳамагӣ	Обӣ	Лалмӣ
1	Майдони умуммӣ	114263	6177,21	108085,79
2	Замини корам	13390,16	4261,37	9128,79
3	Дарахтҳои бисёрсола	988,41	947,96	40,45
4	Боғот	915,25	908,60	6,65
5	Токзор	25,89	19,09	6,8
6	Чарогоҳҳо	53590,23	-	-
7	Заминҳои кишоварзӣ	67968,80	5209	62759,47
8	Заминҳои наздиҳавлӣ	1739,32	560,15	1179,17
9	Ҷангалу бешазор	28397,39	92,65	28304,74
10	Заминҳои зери об	1332,96	-	-
11	Дигар заминҳо	11501,34	-	-

Дар соли 2014 аз захираҳои заминҳои корами дар ноҳия мавҷудбуда, бо назардошти ҳамаи шаклҳои хоҷагидорӣ, 16555 гектар кишти зироатҳо гузаронида шуд, ки ин нисбат ба соли гузашта 152 гектар кам мебошад. Аз майдони умуммии кишти гузаронидашуда, майдони кишти ғалладонагиҳо 13862 гектар, майдони кишти картошка 822 гектар, майдони кишти сабзавот 240 гектар майдони кишти зироатҳои равғандеҳ 13 гектар ва майдони кишти зироатҳои хӯроки чорво 1621 гектарро ташкил додааст.

Истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ ба ҳар сари аҳолӣ: ғалладонагиҳо 33,6 кг, сабзавот 19,4 кг, картошка 64,1 кг ва шир 13,7 кг-ро ташкил дод.

Дар ҳолати обёрӣ намудани заминҳои бекорхобида, ноҳия метавонад афзоиши ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти кишоварзиро дучанд гардонад.

Ҷадвали №10. Истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ дар ноҳияи Шаҳристон

№	Нишондиҳандаҳо	Воҳиди ченак	2010	2011	2012	2013	2014
1	Ҳаҷми маҳсулоти кишоварзӣ	ҳаз.сом	90304,0	148322	168910	207252	153152,0
	Аз ҷумала: Растанипарварӣ	ҳаз.сом	71000,0	124833	145417	174705	120151,0
	Чорводорӣ	ҳаз.сом	19304,0	23489	23493	32552	33001,0
2	Ғалладонагӣ	тонна	30891	19728	22800	31588	12857
	Замини кишт	га	13528	12595	12930	13694	13862
	Ҳосилнокӣ	сентнер	22,8	15,6	17,6	23,1	9,2
3	Сабзавот	тонна	3566	4399	4453	4837	7445
	Замини кишт	га	152	188	188	204	240
	Ҳосилнокӣ	сентнер	234	233	236	237,1	310
4	Картошка	тонна	20379	24751	26600	34222	24546

	Замини кишт	га	894	1040	1200	1235	822
	Ҳосилнокӣ	сентнер	227	237	221	277,1	298
5	Меваҷот	тонна	255	301	1833	857	2493
	Ҳосилнокӣ	сентнер	30	4,7	28,2	14,8	39,6
6	Хӯроки чорво	тонна	36021	16100	20322	20663	12261
	Замини кишт	га	1776	1522	1655	1532	1621
	Ҳосилнокӣ	сентнер	202	105,7	122,7	134,8	75,6
Маҳсулотҳои чорводорӣ							
1	Гӯшт	тонна	752	752	754	754	764
2	Шир	тонна	5195	5204	5215	5225	5250
3	Тухм	ҳаз.дона	580	583	585	587	600
4	Пашм	тонна	30	31	31	32	33
5	Асал	тонна	-	13	15	32	33

Азхудкунии заминҳои нав бояд бо назардошти ҳолати геофизикии замин ва бо истифода аз усули террасивӣ ба амал бароварда шаванд. Тибқи талаботҳои муқаррааргардидаи агротехникӣ ва ҳифзи муҳити зист заминҳое, ки пастхамиашон аз 20% зиёд мебошанд, бояд азхудкуниашон манъ карда шавад.

Растанипарварӣ. Дар соли 2014 ҳаҷми умумии маҳсулоти растанипарварӣ дар ҳамаи категорияҳои хоҷагиҳои ноҳия 120,1 млн. сомониро ташкил додааст, ки дар қиёс ба нишондиҳандаҳои соли 2013 68,8 фоиз ё ин, ки 54,6 млн. сомонӣ кам мебошад, ки сабаби асосии кам будани нишондодҳо номусоидии обу ҳаво мебошад.

Ҷадвали №11. Истеҳсоли маҳсулоти растанипарварӣ дар ҳамаи шаклҳои хоҷагидорӣ

№	Нишондиҳандаҳо	Воҳиди ченак	2010	2011	2012	2013	2014
1	Ғалладонагӣ-ҳамагӣ	тонна	29830	19728	22800	31588	12857
	Ҳосилнокӣ	сент/га	22,8	15,6	17,6	23,1	9,2
2	Картошка	тонна	20379	24751	26600	34222	24546
	ҳосилнокӣ	сент/га	234	237	221	277,1	298

Картошкапарварӣ. Соҳаи картошкапарварӣ барои хоҷагиҳои кишоварзии ноҳия яке аз соҳаҳои даромаднок маҳсуб меёбад ва даромаднокии он солҳои охир зиёдшудааст. Дар давоми панҷ соли охир ҷамоаврии ҳосили картошка аз 20379 тонна дар соли 2014 ба 24546 тонна расидааст. Ҳосилнокии картошка дар соли 2014 нисбати ба соли 2010-ӯм 64 сентнери аз ҳар як гектар зиёд шудааст.

Боғдорӣ. Яке аз соҳаҳои асосии кишоварзии ноҳия ба ҳисоб рафта, дар бобати таъминоти аҳолӣ бо озуқаворӣ, афзун гардонидани имкониятҳои содиротии ноҳия ва бо кори доимӣ таъмин намудани аҳолӣ, мавқеи хосро ишғол менамояд. Обу ҳавои мусоиди минтақа имконият фароҳам меорад, ки майдони боғот аз ҳисоби ниҳолҳои серҳосил ва интенсивӣ сол аз сол зиёд гардида, талаботи аҳолӣ бо меваҷот пурра таъмин гарда два қисми зиёди меваҷот содирот карда шавад. Талаботи рӯзафзун ба мева ва масолеҳи сохтмонӣ, бахусус чӯбу тахата (аз ҳисоби шинонидани дарахтони бемева) ва шароити мусоиди иқлими ноҳия дар суръат бахшидани ҳалли масъалаҳои иҷтимоию иқтисодии деҳот ҳиссаи худро мегузорад ва имкон медиҳад, ки дар оянда соҳаи боғдорӣ дар ноҳияривоҷ дода шавад.

Шароити иқлимии ноҳияи Шаҳристон барои истеҳсоли мева хело мусоид аст. Дар соли 2014 барои амалӣ гардонидани «Барномаи мақсадноки давлатии рушди соҳаи боғдорӣ ва тадриҷан зиёд намудани истеҳсоли мева, парвариши ниҳолҳои дарахтони мевадиҳанда ва

ҳамешасабз дар Ҷумҳурии Тоҷикистон», дар ноҳия зиёда аз 50 гектар боғи нав бунёд карда шуд.

Сабаби асосии пастшавии ҳосил, паҳншавии касалиҳои гуногуни замбуруғӣ ва зиёдшавии миқдори ҳашароти зараррасон мебошад. Давраи авҷи касалиҳо ва инкишофи ҳашароти зараррасон вобаста аз шароити иқлими маҳал ва хусусияти биологии онҳо, ки ба сабзиши дарахтон зарар меоварад, гуногун мегузарад. Бинобар ин дар ин самт лозим аст, ки дар минтақа гурӯҳи махсуси пешгӯӣ оид ба паҳншавӣ ва мубориза бо ҳашаротҳоро ташкил намуда, фаъолияти нуқтаҳои муҳофизати растаниҳо барқарор карда шавад.

Ҳолати техникаҳои хоҷагиҳои кишоварзӣ

Мушкилии дигари соҳаи кишоварзӣ, ин ба таври кофӣ таъмин набудани хоҷагиҳо бо техникаҳои кишоварзӣ мебошад. Аз соли 1991 инҷониб, ба хоҷагиҳои кишоварзии ноҳияи Шаҳристон техникаи ҳозиразамон ворид нашудааст.

Ҷадвали №12 Маълумот оид ба техникаи кишоварзӣ

№	Номгӯи техникаҳо	Ҳамагӣ	Омода	%-и омодагӣ
1	Тракторҳо	106	57	54
2	аз ҷумла: шудгоркунанда	29	11	37,9
3	Автомобилҳо	50	25	50
4	Комбайнҳои ғалладарав	23	8	35
5	Ядакҳои тракторӣ	49	21	43
6	Достҳои тракторӣ	16	8	50
7	Алафҷамъкунакҳо	12	6	50
8	Тойбандакҳо	12	5	41
9	Тухмипошакҳо	16	8	50
10	Култиваторҳо	11	4	35
11	Сипорҳои тракторӣ	35	28	80

Дар баробари ин, норасогии қисмҳои эҳтиётӣ, сӯзишворӣ, равғанҳои молиданӣ ва гаронии нархи онҳо, ба баланд шудани арзиши маҳсулоти кишоварзӣ оварда мерасонад. Бинобар он, хоҷагиҳои деҳқонӣ барои содироти маҳсулот аз ҳудуди ноҳия ҳавасманд нестанд. Қисми зиёди тракторҳо истеҳсоли солҳои 80-и асри гузашта мебошанд ва талаботи имрӯзаро қонеъ намуда наметавонанд, аммо барои харидорӣ намудани техникаҳои нави ҳозиразамон, хоҷагиҳо имконияти молиявӣ надоранд. Барои ҳалли масъалаи мазкур, дар заминаи хоҷагиҳои кишоварзии ноҳияи Шаҳристон ташкил намудани Ассотсиатсияи таъминот бо техникаҳои кишоварзӣ ба мақсад мувофиқ мебошад.

Низоми обёрӣ. Обёрии заминҳои нав ва беҳтар гардонидани ҳолати мелиоративии онҳо низ, яке аз мушкилиҳои мавҷудаи соҳаи кишоварзӣ буда, ҳалли он дар зиёд намудани ҳаҷми истеҳсолоти кишоварзӣ ва бо ҷои кор таъмин намудани аҳолӣ, аҳамияти хоса дорад.

Дар сурати обёрӣ намудани заминҳои банақшагирифташуда, ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ дучанд гашта, даромаднокии хоҷагиҳо зиёд мегардад ва ҷойҳои корӣ ташкил карда мешаванд.

Чорводорӣ ва паррандапарварӣ. Чорводорӣ дар баробари дигар самтҳои кишоварзӣ, яке аз бахшҳои асосии кишоварзии ноҳия буда, вазни қиёсии он дар маҷмӯи маҳсулоти кишоварзии ноҳия 21,5 фоизро ташкил менамояд. Дар соли 2014 хоҷагиҳои кишоварзии ноҳияи Шаҳристон аз ҳисоби чорводорӣ 33,0 млн. сомонӣ маҳсулот истеҳсол намудаанд, ки нисбати соли 2013 ум 101,4 фоиз мебошад.

Ҷадвали №13. Саршумори умумии ҳайвонот дар ҳамаи шаклҳои хоҷагидорӣ (сар)

Нишондиҳандаҳо	2010	2011	2012	2013	2014	2014 нисбат ба соли 2010 бо %
1. Чорвои калон	16041	16105	16356	16660	16701	104,1
2. Бузу гӯсфанд	56209	56147	56551	57845	58185	103,5
3. Мурғ	29141	29221	29301	30048	30083	103,2
4. Асп	773	774	775	780	782	101,1

Дар солҳои охир соҳаи чорводорӣ барои ноҳия зиёновар гашта, барои аз ин ҳолат баровардани соҳа: зиёд ва ғанӣ гардонидани замини кишти хӯроки чорво, зиёд намудани кишти заминҳои растаниҳои равғандор дар хоҷагиҳо барои хӯроки чорво, барои хушзот намудани чорво ташкил намудани заминаи наслҳои хушзот дар хоҷагиҳои махсусгардонидашуда, таъмин намудани чарогоҳҳои зимистонаю тобистона, зиёд намудани саршумори чорво дар хоҷагиҳое, ки саршуморро кам кардаанд, фароҳам овардани шароити мусоид бароиривоҷи чорводорӣ дар сохтори шахсӣ ва дарёфт намудани чарогоҳҳои иловагӣ барои чорвои майда, зарур мебошад.

Ҳамзамон дар хоҷагиҳои ноҳия ҷиҳати таъмини иҷрои «Барномаи барқарорсозӣ ва рушди минбаъдаи соҳаи занбӯрпарварӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» парвариши оилаҳои занбӯри асал ба роҳ монда шудааст ва тибқи он дар солҳои оянда зиёд намудани шумораи оилаҳои занбӯрӣ асал пешбинӣ гардидааст.

Мушкилиҳои соҳаи кишоварзии ноҳия. Фарсуда гардидани техникаҳои кишоварзии дар хоҷагиҳои деҳқонӣ мавҷудбуда, набудани заминаи моддию техникӣ ва технологияи муосир, маҳдудияти дастрас намудани қарзҳои камфоиз ва дарозмӯҳлат, бахусус барои рушди соҳаҳои боғдорӣ ва чорводорӣ, мавҷуд набудани обанбор, набудани маблағ барои обёрӣ намудани заминҳо ва тозаю барқарор намудани заҳбуру коллекторҳо ва ҷӯйборҳо, сари вақт таъмин нагардидан бо сӯзишворӣ, заҳрхимикатҳо ва дигар нуриҳои маъданӣ, дастрас набудани тухмии аълосифат, таъмир нагардидани роҳҳои автомобилгарди байни хоҷагиҳо ва ноҳия, васеъ намудани бозори марказии ноҳия ва ташкили бозор дар шафати дар шоҳроҳи «Душанбе – Чаноқ».

Ҷадвали №14. Нишондиҳандаҳои дурнамои рушди соҳаи кишоварзии ноҳияи Шаҳристон барои солҳои 2016-2020 (ҳазор сомонӣ)

Нишондиҳандаҳо	с. 2014 ҳисобот	с. 2015 баҳодиҳӣ	Параметрҳои дурнамо					с.2020 бо % нисбати с. 2014
			с. 2016	с.2017	с. 2018	с2019	с.2020	
Ҳаҷми маҳсулоти кишоварзӣ-ҳамагӣ	153629	203070	215254,3	221477,3	221790,4	222080	222310	144,7
аз он ҷумла:								
Зироаткорӣ	120627	169854	181659,0	187710,5	187986,5	188288	188574	156,3
Чорводорӣ	33001	33216	33595,3	33766,8	33803,9	33841,2	33882,2	102,7

Мувофиқи дурнамо бояд ҳаҷми маҷмӯи маҳсулоти кишоварзии ноҳия то соли 2020 ба 222,3 млн. сомонӣ расонида шавад, ки ҳаҷми маҳсулотҳои кишоварзӣ нисбат ба соли 2014 ба маблағи 69 млн 681 ҳазор сомонӣ зиёд ё ин, ки ҳаҷми афзоиш нисбати нишондиҳандаҳои соли 2014 –ум 144,7 фоизро ташкил медиҳад.

Ҷадвали № 15. Ҳосилнокии зироатҳо ва ҳаҷми истеҳсоли маҷмӯи маҳсулоти кишоварзӣ аз рӯи намудҳои маҳсулот ва соҳаҳо барои солҳои 2016-2020 (бо ҳисоби аслӣ)

Нишондиҳандаҳо	с. 2014 ҳисобот	с. 2015 баҳодиҳӣ	Параметрҳои дурнамо					с.2020 бо % нисбати с. 2014
			с. 2016	с.2017	с. 2018	с2019	с.2020	
Ҳосилнокии зироатҳои кишоварзӣ								
Ғалладона –с/га	11,7	19,1	21,6	24,2	26,9	27,3	27,7	236,8
аз ҷумла гандум – с / га	10,5	19,7	22,2	24,9	27,7			0,0
Картошка – с/ га	298	299	301	303	305	306	309	103,7
Сабзавот – с/ га	310	312	316	321	325	327	330	106,5
Мевагӣ – с/ га	39,6	40,2	40,9	41,7	42,3	43,1	43,6	110,1
Ангур – с/ га	3,0	4,0	5,0	5,0	5,0	5	5	166,7

Истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ бо вазни натуралӣ								
Ғалла – тонна	16334	26643	30112	33768	37550	37720	37800	231,4
аз ҷумла гандум - тонна	12857	24131	27264	30581	34025	34570	35120	273,2
Картошка – тонна	24545	24786	25072	25424	25740	25900	26320	107,2
Сабзавот – тонна	7444	7597	7815	8028	8163	8210	8280	111,2
Мевагӣ – тонна	2493	2565,5	2641	2722	2785	2876	2895	116,1
Ангур – тонна	7	8,4	11	11,5	11,5	11,5	11,5	164,3
Маҳсулотнокии саршумори чово ва парранда – сар								
Ҳайвони калон шохдор - сар	16701	16712	16731	16737	16743	16751	16760	100,4
аз шумораи умумии ҳайвони калони шохдор модагов – сар	9384	9389	9403	9410	9417	9420	9423	100,42
Бузу гӯсфанд, сар	58185	58201	58218	58238	58256	58267	58276	100,16
Парранда – сар	30083	30120	30200	30250	30300	30350	30400	101,05
Асп - сар	782	784	786	788	790	792	794	101,53
Истеҳсоли маҳсулоти чорводорӣ дар шакли аслӣ								
Гушти чорво ва парранда бо вазни зинда, тон	764	764,2	765	765,4	766	766,2	766,4	100,31
Шир – тонна	5250	5251,4	5254,8	5257	5258,4	5259,1	5259,8	100,19
Тухм – дона	600000	600200	600850	601400	601950	602450	602900	100,48
Пашм бо вазни аслӣ – тонна	33	33,16	33,32	33,48	33,64	33,86	34,2	103,64
Асал – тонна	20	21	22	22	22	22	22	110,00

Яке аз ҳал кардани мушкилиҳои сохаи кишоварзи барои бардоштани ҳаҷми маҷмӯи маҳсулоти кишоварзии ноҳия ин самаранок истифодаи оби захиравӣ мебошад. Барои он сохтмони обанбори дар минтақаи «Кусовли сой» ва сохтани обанбор дар дехаи Ободӣ имконият медиҳад, ки дар оянда дар ноҳия зиёда аз 1200 га заминҳои лалми обёрӣ карда мешавад. Ин омил барои афзоиши ҳосилнокии зироатҳои растанипарварӣ, борои рушди боғдорӣ ва чорводорӣ мусоидат мекунад.

2.1.2 Саноат

Соҳаи саноат дар иқтисодиёти ноҳияи Шаҳристон саҳми назаррас надорад. Гарчанде дар ноҳияи Шаҳристон барои коркард дар корхонаҳои саноатӣ ашёи хоми маҳаллӣ мавҷуд бошад ҳам, вале ин соҳа рушд наёфтааст.

Дар ноҳияи Шаҳристон 4 корхонаи саноатӣ, аз ҷумла ҶММ «Сангҳои ороишӣ», ҶММ «Нигина», ҶДММ «Боғистон» ва ҶДММ «Ширмаҳтоб» мавҷуд мебошад ва дар онҳо 65 нафар коргарон фаъолият менамоянд. Дар соли 2014-ум дар корхонаҳои саноатии ноҳияи Шаҳристон ба маблағи 378 ҳазор сомонӣ маҳсулот истеҳсол карда шудааст, ки нисбат ба ҳамин давраи соли 2013 ум 44,6 ҳазор сомонӣ кам ё ин ки 89,4 фоизро ташкил медиҳад.

Ҷадвали №16. Ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти саноатии ноҳия дар тӯли солҳои 2010-2014 (сомонӣ)

Номгӯи корхона	2010	2011	2012	2013	2014	2014 нисбат ба соли 2010 бо %
ҶММ «Нигина»	399270	409780	410964	411185	302160	75,6
ҶММ «Сангҳои ороишӣ»	10000	9500	11000	11500	13000	130
ҶДММ «Боғистон»	-				10200	
ҶДММ «Ширмаҳтоб»	-				52719	
Ҷамъ:	409270	419280	421964	422685	378079	92,3

Ҷадвали №17. Истеҳсоли маҳсулоти саноатии ноҳия ба намуди аслӣ солҳои 2010-2014 (сомонӣ)

№	Номгӯи корхона, намуди маҳсулот	Воҳ. чен	2010	2011	2012	2013	2014
	ҶММ «Нигина»						
1	Болки дар	Дона	45	51	385	117	64
2	Тиреза	Дона	41	46	46	260	91
3	Рейкаҳои скоф (потолочние)	М.кв	1200	4550	1515	6135	2480
4	Тахтаҳои фарши (полевие)	М.кв	400	2360	385	-	1395
5	Болорҳо	Дона	86	417	300	240	652
6	Чӯби коркардашуда	М.кв	610	1200	850	250	980
7	Хишти пухта	Х.дона		268	1150	230	
8	Панҷараҳои оханин	М.кв				33	405
9	Армокаркас	М.кв				86	
10	Хишти хом	Х.дона		111	120	182	4290
	ҶММ «Сангҳои ороишӣ»						
1	Корбанад	Тонна			440	-	350
2	Қумрезаи мраморӣ	М.куб	280	300	-	575	-
	ҶДММ Боғистон						
1	Оби нӯшоки	Д/лит					9,6
	ҶДММ Ширмаҳтоб						
1	Панер (Сир)	Тонна					3

Ноҳияи Шаҳристон аз захираҳои табий, аз ҷумла ангиштсан, тилло, сурма, симоб, тахтасангҳои мармарин, омехтаи сурбу нуқра, фосфорит ғайора бой мебошад.

Ин омил имконият медиҳад, ки дарояндаи наздик дар ноҳия чиҳати коркарди заҳираҳои мазкур корхонаҳои хурди миёна бунёд гардад ва чойбои нави кори ташкил гардида, тавассути он ба раванди муҳочират таъсири мусбӣ расонида шавад ва дар натиҷа теъдоди мухочирони меҳнатӣ камтар гардад. омили мазкур, дар навбати худ ба устуворсозии вазъи мухоҷирот дар ва охир, ба рушди устворинавандҳои иқтисодию демографӣ дар ноҳия оварда мерасонад.

Зарари таъсири фаъолияти корхонаҳои саноатӣ ба муҳити зисти ноҳия кам мебошад. Истифодаи минбаъдаи самараноки иқтидорҳои саноати ва кишоварзии ноҳия бошад, бо назардошти андешидани чораҳои дахлдор, нобод ба тозагии муҳити зист, нигоҳдории биогугногунӣ ва мувозинати табиии ноҳия таъсири манфӣ расонад.

Ҷадвали № 18 Нишондиҳандаҳои дурнамои рушди соҳаи саноат дар ноҳияи Шаҳристон барои солҳои 2016-2020 (ҳаз.сомонӣ)

Нишондиҳандаҳо	с. 2014 ҳисобот	с. 2015 баҳо-диҳӣ	Параметрҳои дурнамо					с.2020 бо % нисбати с. 2014
			с. 2016	с.2017	с. 2018	с2019	с.2020	
Маҳсулоти саноатӣ (корҳо хизматрасониҳо) бо нархҳои яклухти корхонаҳо дар корхонаҳои дорои шаклҳои гуногуни моликият – ҳамагӣ	15711,3	21995,8	27494,7	27494,7	27956,2	28020,3	28214,7	179,6
аз он ҷумла:								
ҶММ «Нигина»	302,2	423	528	528	530	532	534	176,7
ҶММ «Сангҳои ороишӣ»	13	18,2	22,7	22,7	30	34	36	276,9
ҶДММ «Боғистон»	10,2	14,3	17,8	17,8	18	18,5	18,9	185,3
ҶДММ «Ширмоҳтоб»	52,7	73,8	92,2	92,2	93,1	93,4	93,8	178,0
Корхонахои давлати : хизматрасонии об ва барқ	1321,5	3052,3	3815,4	3815,4	3816,1	3816,4	3817	288,8
- дар корхонаҳои дорои ҳамаи шаклҳои моликияти ғайридавлатӣ (аз руи тадқиқот)	14011,7	18466,5	23018,6	23018,6	23469,0	23526	23715	169,3

2.1.3. СОҲИБКОРИИ ХУРД ВА МИЁНА (СХМ)

Аҳамиятнокии СХМ дар иқтисодиёти ноҳия. Рушди соҳибкории хурду миёна, нишонаи аввалиндараҷаи дигаргунсозиҳои давраи гузариш ба иқтисодиёти бозоргони буда, барои баланд бардоштани самаранокии фаъолияти корхонаҳо ва ҳамдастии онҳо дар мўътадилсозии молияви, бо ҷойҳои нави кории таъмин намудани аҳолї ва афзун намудани бозори истеъмолӣ, равона гардидааст.

Шумораи ашхосе, ки ба соҳибкори ва тиҷорати хурду миёна машҳуланд, дар ноҳияи Шаҳристон сол то сол зиёд шуда истодааст. Тиҷорати хурд дар соҳаҳои савдо ва тайёр намудани молу маҳсулот ва фаъолияти омехта, пешниҳоди хизматрасониҳои маишӣ ба аҳоли ва бунёди нуқтаҳои фурўши сўзишвори нақши муҳим мебозад. Барои рушди устувори минбаъдаи ноҳия, дастгири намудани соҳибкороне, ки ба истеҳсол ва коркарди молу маҳсулот машҳуланд хеле муҳим мебошад, аммо мутаассифона дар ноҳия ба ин самт начандон аҳамияти хосса дода мешавад.

Қисми асосии субектҳои СХМ-и ноҳия дар соҳаи кишоварзӣ машғул мебошанд ва он аз шумораи умумии субъектҳои дар СХМ-и ноҳия машғул буда 83,8%, ё ин ки 1372 нафарро ташкил медиҳад.

Воридоти маблағ дар соли 2014 ба буҷети маҳаллии ноҳия аз субектҳои СХМ дар соҳаи кишоварзи машҳул буда, 858497 сомониро ташкил додааст, ки ин 38,6%-и маблағҳои, ки умумии даромади буҷети маҳаллиро, ки аз ҳисоби СХМ ворид гардидааст, ташкил медиҳад.

Ҷадвали №19. Маълумот оид ба субъектҳои СХМ ноҳияи Шаҳстон

Сохаҳои иқтисодёт	Шумораи субектҳо ба қайд гирифташудаи СХМ		Шумораи коргаророн		Маблағ ба буҷет воридшуда	
	Хуқуқи	Инфроди	Хамаги, нафар	Ҳиссаи умуми коргар %	Хазор сомони	% аз ҳисоби умумии андозҳои пардохтшуда
Кишоварзӣ	76	1296	1498	75,2	858497	38,1
Саноат	2		18	0,9	12299	0,5
Сохтмон	1		17	0,8	7000	0,3
Нақлиёт ва алоқа	2		36	1,8	54036	2,4
Савдо	1		65	3,2	234479	10,4
Хизматрасони	34		53	2,6	127213	5,6
Бонк ва таш. қарздеҳи	4		62	3,1	303482	13,5
Ғайраҳо	28	192	243	12,1	658401	29,2
Ҳамаги	148	1488	1992		2255407	100,0

Рушд наёфтани бисёр намудҳои соҳибкорӣ, ки ба хизматрасонӣ ва истеҳсоли маҳсулот машғуланд, ба нокифоя будани имкониятҳои молиявии соҳибкорон ва арзиши гарони содироти маҳсулот ба бозори беруна марбут мебошад. Баланд бардоштани сатҳи иқтисодиёти ноҳия ва некўаҳволии аҳолии он инчунин, ба ҳалли проблемаҳои таъмини нуҳтаҳои аҳолинишин бо нерўи барқ, ба рушди энергетикаи хурду ғайрианъанавӣ ва ба бунёд намудани инфрасохтор ва низоми боэътимоди нақлиётӣ ва коммуникатсионӣ вобаста мебошад. Беҳтар намудани ҳолати роҳҳои мошингарди ноҳия ва роҳҳои ба ноҳияҳои ҳамсоя ва маркази вилоят пайвасткунанда, барои баровардани маҳсулоти кишоварзии дар ноҳия истеҳсолшуда ба бозорҳои беруна, аҳамияти бузурги иқтисодӣ дорад.

Дар ноҳия таъсис додани корхонаҳои хурди истеҳсолӣ оид ба тайёр намудани доруҳои мухталиф аз гиёҳҳои шифобахш, растаниҳои худрўй ва алафҳои гуногун, барои иқтисодиёти ноҳия хеле муфид буда, инкишофи соҳаи истеҳсоли дорувори имконият фароҳам меорад, ки аҳолӣ аз он даромади иловагӣ гирад.

Баланд бардоштани малакаю дониши соиибкорон, дастрас гардонидани маълумотҳо оиди бозорҳои фурўши молу маҳсулот ва таҳйирёбии конюктураи он, инчунин дастрас гардонидани қарзҳои имтиёзнок ба соҳибкорон, барои рушди соҳаи СХМ такони нав мебахшад.

2.1.4. Хизматрасониҳо дар инкишофи СХМ

Дар инкишофи соҳибкории хурду миёна фаъолияти бонкҳо мавқеи хосаро ишғол менамояд. Айни ҳол, дар ноҳияи Шаҳристон филиалҳои Бонки давлатии амонатгузорӣ «Амонатбонк», ҶСК «Агроинвестбонк» ва инчунин, ташкилотҳои хурди қарздиҳии «Имон интернейшнл», ФҚХ «Ҷовид» ва ТХД «Арванд» фаъолият доранд.

Барои рушди фаъолияти соҳибкорӣ аз ҷониби бахшу шўъбаҳои бонкҳои ноҳия дар давоми солҳои 2012-2014 ба маблағи 48,3 млн сомонӣ қарз дода шудааст. Аз ҷумла, барои рушди соҳибкории вобаста ба соҳаи кишоварзӣ 2,7 млн сомонӣ қарз дода шудааст.

Ҳарчанд ҳаҷми умумии портфели қарзҳои бонкии ба мизоҷон пешниҳодгардида солҳои охир афзуда бошад ҳам, вале фоизи қарзҳо хеле баланд буда, ҳамчунин мўҳлати баргардонидани онҳо кўтоҳ мебошад. Ин омил, барои таъмини рушди соҳаҳои истеҳсолии ноҳия имконият намедиҳад.

Ҷадвали №20. Нишондиҳандаҳои дурнамои рушди бозори истеъмолҳи дар ноҳияи Шаҳристон барои солҳои 2016-2020 (ҳазор сомони)

Нишондиҳандаҳо	с. 2014 ҳисобот	с. 2015 баҳо-диҳӣ	Параметрҳои дурнамо					с.2020 бо % нисбати с. 2014
			с. 2016	с.2017	с. 2018	с2019	с.2020	
Бозори истеъмоли								
Гардиши моли чакана дар ҳамаи соҳаҳо	26883,7	27689	27854,5	27916,3	27916,3	27960,2	27984,4	104,1
Ҳаҷми хизматрасонии пулаки ба аҳоли дар хамаи соҳаҳо	7975,9	8215,3	8314,5	8398	8426,3	8434,4	8446,2	105,8

Ҷадвали №21. Параметрҳои дурнамои рушди СХМ дар ноҳияи Шаҳристон барои солҳои 2016-2020 (ҳазор сомони)

Нишондиҳандаҳо	с. 2014 ҳисобот	с. 2015 баҳо-диҳӣ	Параметрҳои дурнамо					с.2020 бо % нисбати с. 2014
			с. 2016	с.2017	с. 2018	с2019	с.2020	
Теъдоди корхонаҳо (бе хоҷагиҳои деҳқонӣ(фермерӣ) то 15 нафар								
Теъдоди корхонаҳо (бе хоҷагиҳои деҳқонӣ(фермерӣ) то 50 нафар								
Шумораи амалкунандагони корхонаҳо то 15 нафар	12	13	14	15	16	16	17	141,6
Шумораи амалкунандагони корхонаҳо то 50 нафар	3	3	3	3	3	3	3	100
Шумораи коргарон нафар	150	160	170	180	190	195	200	133,3
Маблағи умумӣ аз фрушимаҳсулот ва хизматрасони (ҳ. самони)								
Шумораи соҳибкарони инфродӣ (нафар)	1712	1850	1890	1900	1920	1940	1960	114,5
-аз ҷумла:								
-бо шаҳодатнома фаъол дошта (нафар)	1488	1600	1620	1610	1610	1620	1630	142
-бо патент (нафар)	224	2850	270	290	310	320	330	147,3

Стратегия ва вазифаҳои соҳаҳои иқтисодиёти ноҳияи Шаҳристон

Мақсад	*Вазифаҳо*	*Чорабиниҳо/лоиҳаҳо*	*Арзиши умумии лоиҳа*	*Солҳо*					*Манбаи маблағгузорӣ*	*Натиҷаҳои пешбини-шуда*
				2016	*2017*	*2018*	*2019*	*2020*		
		Кишоварзӣ								
		1.1. Дастрас намудани чорвои зотӣ ҷиҳати ба роҳ мондани бордоркунии сунъии чорво ва хушзот намудани чорвои маҳаллӣ.	*220000*	*-*	*55000*	*55000*	*55000*	*55000*	*Номуайян*	
		1.2. Ташкили парваришгоҳи ниҳолпарварӣ бо истифода аз сарчашмаҳои алтернативии энергия.	*120000*	*-*	*45000*	*45000*	*30000*	*-*	*Номуайян*	
		1.3. Ташкил намудани хоҷагии тухмпарвари	*180000*	*-*	*60000*	*60000*	*60000*	*-*	*Буҷети маҳаллӣ*	
		1.4. Дастрас намудани заҳираҳои молиявӣ барои таъминоти хоҷагии ҷангал бо техника ва либоси махсус.	*75000*	*-*	*25000*	*25000*	*25000*	*-*	*Номуайян*	
		1.5. Сохтмони обанбор дар мавъзеи «Кусовли сой»	*800000*	*----*	*50000*	*100000*	*325000*	*325000*	*Сармояи хориҷӣ*	*Афзоиши ҳамасолаи ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ то соли 2020 20%*
		1.6. Ташкилнамудани курсҳои омӯзиши барои х/д оид ба истифодаи самараноки тухми ва масалаҳои иригатсиони	*8000*	*-*	*-*	*4000*	*-*	*4000*	*Сармояи хориҷӣ*	
		1.7. Ташкил намудани СМТ бо	*553000*	*50000*	*125750*	*125750*	*125750*	*125750*	*Номуайян*	

		мақсади истифода ва таъмири техникаи кишоварзӣ дар ноҳия..								
		1.8. Гузаронидани инвентаризатсияи мамнӯъгоҳи Кӯсовлисой тавассути ҷалби сармоя.	*90000*	-	*25000*	*25000*	*20000*	*20000*	Номуайян	
		1.9. Ташкили ташкилоти сайёҳию тиҷоратӣ	*160000*	-	-	*80000*	-	*80000*	Номуайян	
		1.10. Сохтмони обанбор дар деҳаи Ободии ҷамоати деҳоти Бунҷикат	*1200000*	-	-	*400000*	*400000*	*400000*	Номуайян	*Обёрӣ намудани 1200 гектар замини лалмӣ дар мавзеъи «Ҷӯл»-и деҳаи Ободӣ*
		1.11. Роҳандозӣ намудани андози дохил гардидан ба минтақаи истироҳатӣ	*7000*	-	*3500*	-	*3500*	-	Номуайян	
		1.12. Сохтмони системаи обери минтақаи «Пушти санг», «Боғи қозӣ» ва дашти «Қаерма»	*250000*	-	*100000*	*150000*			Номуайян	
		1.13. Ҷалби сармоя барои сохтмони корҳои соҳилмустаҳкамкуни, обанборҳо, каналҳо, коллекторҳо ва деренаҷҳо	*300000*	-	*150000*	*150000*	-	-	Номуайян	
		1.14. Баланд бардоштани иқтидори кормандони мақомоти идоракунии маҳалли тавассути омӯзишҳо оиди менадҷменти, банақшагирӣ, маркетинг ва мониторинг дар шароити иқтисоди бозорӣ.	*10000*	-	-	*5000*	*5000*	-	Номуайян	
		Хамаги дар сохаи кишоварзӣ.	*3973000*	*50000*	*639250*	*1224750*	*1049250*	*1009750*		

		Саноат								
		1.1. Ташкил намудани марказҳо доир ба омӯзиши занону духтарон ба меҳнати хонагӣ (атласу адрасбофӣ)	*50000*	*10000*	*10000*	*10000*	*10000*	*10000*	*Буҷети маҳаллӣ*	
		1.2. Сохтмони корхонаи саноати оид ба истеҳсоли обҳои нӯшокӣ ва шарбатҳои мевагӣ дар мавзеи «Охтангӣ»	*450000*	*200000*	*250000*	-	-	-	*Соҳибкорони маҳаллӣ*	
		1.3. Сохтмони сехи мебелсози дар маркази ноҳия	*220000*	*120000*	*100000*	-	-	-	*Соҳибкорони маҳаллӣ*	
		1.4. Ҷалби сармоя барои ташкил ва рушди корхонаҳои саноатӣ дар ноҳияи Шаҳристон.	*500000*	-	-	*250000*	*250000*	-	*Сармояи хориҷӣ*	
		2.1. Ташкил намудани коргоҳи коркарди маҳсулоти кишоварзӣ ва гиёҳои шифобахш, ки тамоми раванди коркардро: истеҳсол-коркард-бастубанд-бозор-фрӯшро дар бар мегирад.	*220000*	-	*80000*	*70000*	*70000*	-	*Сармояи хориҷӣ*	
		2.2. Васеъ намудани майдони кишти гиёҳҳои шифобахш	*50000*	-	*15000*	*15000*	*20000*	-	*Буҷети ҷумҳуриявӣ*	
		2.3. Ба назардошти рушди минъбадаи саноат ба роҳ мондани тайёркунии кадрҳо дар макотиби олӣ.	*30000*	*5000*	*10000*	*10000*	*5000*	-	*Номуайян*	
		Хамаги дар соҳаи саноат	*1520000*	*335000*	*465000*	*355000*	*355000*	*10000*		

Соҳибкории хурду миёна									
		1.1. Ташкил намудани гармхонаҳо барои истеҳсоли маҳсулотҳои кишоварзӣ	*300000*	*50000*	*50000*	*100000*	*100000*	*-*	*Номуайян*	
		1.2. Ташкили коргоҳи коркард ба истеҳсоли гиёҳҳои шифобахш, меваю сабзавот, (Брекет пакет, консерва ва афшураҳо)	*200000*	*-*	*-*	*-*	*100000*	*100000*	*Номуайян*	
		1.3. Бо ҷалби сармоя ташкил намудани корхонаҳои муштарак ва филиали онҳо	*60000*	*-*	*-*	*-*	*30000*	*30000*	*Сармояи хориҷӣ*	
		1.4. Ташкил намудани бозор дар назди шоҳроҳи Автомобили Душанбе-Хуҷанд	*1000000*	*-*	*250000*	*250000*	*250000*	*250000*	*Сармояи хориҷӣ*	
		1.5. Ташкил намудани ярмарка намоишгоҳҳои ноҳиявӣ ва байни ноҳиявӣ оиди фурӯши маҳсулот	*10000*	*2000*	*2000*	*2000*	*2000*	*2000*	*Соҳибкорони маҳаллӣ*	
		1.6. Ташкил намудани сехи қаннодӣ	*100000*	*-*	*-*	*-*	*100000*	*-*	*Соҳибкорони маҳаллӣ*	
		1.7. Ташкил намудани сехи дӯзандагӣ	*150000*	*-*	*50000*	*50000*	*50000*	*-*	*Соҳибкорони маҳаллӣ*	
		Ҳамагӣ дар соҳаи соҳибкории хурду миёна	*1820000*	*52000*	*352000*	*402000*	*632000*	*382000*		
		Ҳамагӣ дар соҳаҳои Иқтисодиёт	7313000	437000	1456250	1981750	2036250	1401750		
		Буҷети ноҳиявӣ	*230000*	*10000*	*70000*	*70000*	*70000*	*10000*		
		Буҷети вилоятӣ								
		Буҷети Ҷумҳуриявӣ	*50000*		*15000*	*15000*	*20000*			
		Сармояи хориҷӣ	*2588000*	*0*	*380000*	*674000*	*925000*	*609000*		
		Маблағҳои аҳолӣ ва соҳибкорон	*930000*	*322000*	*402000*	*52000*	*152000*	*2000*		
		Эҳтиёҷот ба маблағ	*3515000*	*105000*	*589250*	*1170750*	*869250*	*780750*		

2.2. СОҲАҲОИ ИҶТИМОӢ

Соҳаҳои иҷтимоӣ асосан тандурустӣ, маориф ва ҳифзи иҷтимоии аҳолиро фаро мегиранд ва қисми асосии хароҷоти буҷети маҳаллии ноҳияи Шаҳристон ба ин соҳаҳо равона карда мешавад. Хароҷоти маблағҳо барои соҳаҳои иҷтимоӣ 87,1%-и хароҷотҳои буҷети маҳаллии ноҳияи Шаҳристонро ташкил медиҳад.

Диаграммаи 3. Ҳиссаи хароҷоти соаҳои итимоӣ дар буҷети маҳаллии ноҳияи Шаҳристон барои солҳои 2012-2014

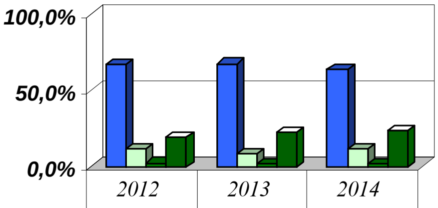

	2012	2013	2014
Маориф	54 %	57,6%	59,0%
Тандурустӣ	28,4 %	29,1%	27,6%
Ҳифзи иҷтимоӣ	1,1 %	0,43%	0,50%
дигар соҳаҳо	16,5 %	12,87%	12,9%

ба рушди устувор ва одилона мебошад. Соҳаи маориф ҳамчун омили муҳими рушди ҷомеа, барои ноил гардидан ба ҳадафҳои сиёсӣ, иҷтимоӣ ва иқтисодӣ нақши муҳим мебозад.

Маълумоти расмии омори нишон медиҳад, ки таи се соли охир 6,2%-и омӯзгорон муассисаҳои таълимии ноҳияро тарк намуда, ба дигар корҳои сердаромад рафтаанд.

Таълими томактаби. Дар ноҳияи Шаҳристон як кӯдакистони томактабии дорои 270 ҷой фаъолият менамояд ва дар соли 2014 шумораи тарбиягирандагони он 240 нафарро ташкил дод. Ин нишондод нисбати нишондиҳандаҳои соли 2012 26 нафар ё 11,7 % зиёд мебошад. Аз 5312 нафар кӯдакони синни томактабии ноҳия, ҳамаги 4,7%-и онҳо дар кӯдакистон бо тарбияи томактабӣ фаро гирифта шудаанд.

Ҷиҳати таъмини шароити мусоид барои кӯдакон, дастрас намудани катчаҳои хоб, ҷевонҷаҳо барои либос, ҷойхоб, рӯйпӯши гарм ва мизу курси, зарур мебошад, аммо ҳаллу фасли масъалаҳои мазкур дарёфти манбаи иловагии маблағгузориро талаб менамояд. Раванди афзоиши табии аҳолӣ шаҳодат медиҳад, ки дар соли 2018 (бо назардошти суръати афзоиши ҳозираи аҳолии ноҳия) шумораи кӯдакони томактаби дар ноҳия тақрибан 2 маротиба зиёд мегардад.

Аз ин лиҳоз, зарур мебошад, ки дар ноҳия сохтмон ва ба истифода супоридани биноҳои нави муассисаҳои томактабии ҳам хусусӣ ва ҳам давлатӣ роҳандози гардад.

Ҳолати инфрасохтори муассисаҳои томактабии ноҳия. Заминаи моддӣ-техникии кӯдакистони ноҳия ба талаботи ҳозира ҷавобгӯй нест. Бинои кӯдакистони мазкур таъмирталаб буда, аз сабаби норасоии маблағ солҳои охир дар он таъмири асосӣ гузаронида нашудааст.

Бояд қайд намуд, ки шабакаи гармидиҳии кӯдакистони номбурда бо воситаи қувваи барқ кор мекунад ва мунтазам бо барқи озод таъмин мебошад. Муассисаи мазкур бо оби тозаи нӯшоки таъмин гардидааст. Майдончаҳои бозии кӯдакона, ошхона, нуқтаҳои санитарӣ (ҳоҷатхона) дар ҳолати ғайриқаноъатбахши санитарию гигиени қарор доранд.

Озуқаворӣ асосан дар муассисаҳои томактабӣ аз ҳисоби буҷети маҳаллӣ (ба ҳар кӯдак аз ҳисоби буҷет 2 сомонӣ дар як рӯз ҷудо мешавад) таъмин карда мешавад аммо ин ҳам ба талаботҳои муосир ҷавобгӯй нест.

Маълумоти миёна. Дар ноҳияи Шаҳристон 23 муассисаи таълимӣ, аз ҷумла 3 мактаби асосӣ, 16 мактаби таҳсилоти миёнаи умумӣ, 1 мактаби ибтидои, 1 парваришгоҳи наздимактаби, 1 маркази таълимии иловаги, 1 литсейи касбии саноатии кишоварзи ва 1 кӯдакистон, фаъолият менамоянд.

Дар муассисаҳои таълимии ноҳия 8428 нафар хонандагон ба таълиму тарбия фаро гирифта шудаанд, ки аз он 4261 нафарро писарон ва 4167 нафарро духтарон ташкил медиҳанд.

Ҷадвали №22. Шумораи хонандагон дар муассисаҳои таълимии ноҳияи Шаҳристон (нафар)

№	Нишондиҳандаҳо	Солҳо					
		2011-2012		2012-2013		2013-2014	
		Писар	Духтар	Писар	Духтар	Писар	Духтар
1	Шумораи умумии хонандагони таҳсилоти умумӣ аз ҷумла:	4247	4211	4258	4187	4261	4167
2	Хонандагони синфҳои 1-4	1554	1586	1589	1575	1662	1547
3	Хонандагони синфҳои 5-9	2064	1949	2039	1948	2034	1977
4	Хонандагони синфҳои 10-11	629	676	630	664	565	643

Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки шумораи фарогирии хонандагони мактабҳои таҳсилоти умумии ноҳия дар солҳои 2014 нисбати солҳои 2012-2013 мутаносибан 0,04 % ва 0,03 % кам шудааст.

Чуноне, ки аз натиҳаҳои таҳлил бармеояд, аксарияти хонандагони ноҳия аз оилаҳои камбизоат буда, баъди хатми синфи 9 ва ё 11, бинобар бад будани шароити молиявии оила, имконияти дар мактабҳои олӣ ва касбӣ -техникӣ давом додани таҳсилро надошта, маҷбур мешаванд, ки ба муҳоҷирати меҳнатӣ раванд ё хонанишин шаванд.

Мувофиқи назарсанҷиҳои дар соли 2014 гузаронидашуда, тақрибан 28%-и пурсидашудагоне, ки аъзоёни оилаи онҳо дар муҳоҷирати меҳнатӣ қарор доранд, хоҳиши гирифтани маълумоти иловагиро оид ба курсҳои махсус доранд, бахусус омӯзиши курси забони русӣ (40%) ва 60%-и пурсидашудагон ҷавоб додаанд, ки ба гирифтани ҳамин хел маълумот ниёз доранд. Илова бар ин, дар рафти тадқиқоти гузаронидашуда муайян карда шуд, ки 80 % -и пурсидашудагон хоҳиши равона намудани фарзандони худро ба курсҳои омӯзиши касбӣ доранд ва 20 %-и онҳо хоҳиши фарзандони худро ба чунин курсҳо фиристодан надоранд.

Мушкилиҳои муассисаҳои маорифи ноҳия. Дар соҳаи маорифи ноҳияи Шаҳристон мушкилиҳо зиёданд. Мушкилии дар мадди аввал қарор дошта, мавҷуд набудани биноҳои мактабҳои замонавӣ ва дар ҳолати садамавӣ қарор доштани бинои баъзе мактабҳои ноҳия мебошад. Аз ҷумла, бинои мактабҳои деҳаҳои Ҳисор, Истиқлол, Турсунзода ва Темурмалик дар ҳолати садамавӣ қарор дошта, ба таъмир ва барқарорсозӣ ниёз доранд.

Солҳои пеш қисме аз мактабҳо тавассути шабакаи гармидиҳии буғӣ гарм карда мешуданд, аммо мутаассифона бо сабаби солиёни зиёд истифода нашудани ин шабака, дар шароити кунунӣ низоми гармидиҳии буғӣ аз фаъолият бозмонда, хусусан дар мактабҳои № 1, 2 ва 3 ба таъмиру барқарорсозӣ эҳтиёҷ доранд.

Таъмини муассисаҳои маорифи ноҳия бо омӯзгорон. Тамоили зиёдшавии шумораи омӯзгорон сол аз сол афзуда, дар соли 2014 нисбат ба солҳои 2012-2013 шумораи онҳо мутаносибан 13 ва 10 нафар ё 1,5% ва 1,1% зиёд шудааст. Шумораи муаллимони дорои маълумоти олӣ дар соли 2014 579 нафар буда, нисбат ба соли 2012 ум 0,9 % кам ва дорои маълумоти олии нопурра 17 нафар буда, нисбат ба соли 2012 ум 3,4 баробар зиёд шудааст.

Ҷадвали №23. Шумораи омӯзгорон дар муассисаҳои маорифи ноҳияи Шаҳристон дар давраи солҳои 2007-2010. (нафар)

Нишондиҳандаҳо	Солҳои хониш

	2011-2012	2012-2013	2013-2014
Шумораи умумии омӯзгорон	832	835	845
-аз ин занон	416	417	426
Аз ҷумла:			
Дорои маълумоти Оли	584	587	579
-аз ин занон	201	202	196
Олии нопурра	5	6	17
-аз ин занон	3	3	9
Миёнаи махсус	223	225	247
-аз ин занон	194	194	219
Миёнаи умумӣ	20	18	2
-аз ин занон	18	18	2
Муалимоне, ки аз кор рафтанд	47	65	53
-аз ин занон	12	22	19
Норасогии кадрҳо	10	12	28

Бо мақсади тавассути квотаи Президентӣ таъмин намудани муассисаҳои таълимии ноҳия бо мутахассисони маълумоти олидор, сафарбар намудани шумораи хонандагони болаёқати ноҳияро ба мактабҳои олии ҷумҳурӣ зиёд намудан зарур аст, зеро айни ҳол тамоми соҳаҳои хоҷагии халқи ноҳия ба кадрҳои баландихтисос ниёз доранд.

Бо мақсади дуруст ба роҳ мондани рушди ояндаи соҳа аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барномаҳои дарозмӯҳлати рушди соҳаи маориф қабул карда шудаанд, ки онҳо дар инкишофи минбаъдаи соҳа саҳми босазо мегузоранд. Аз ҷумла, «Барномаи давлатии рушди таҳсилоти касбӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2008-2015», «Барномаи компютеркунонии муассисаҳои таҳсилоти умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2010-2015» ва «Барномаи давлатии сохтмон, таъмиру азнавсозии мактабҳо барои солҳои 2008-2015, ки дар хонаҳои шахсӣ, вагонхонаҳо, биноҳои маъмурию ҷойҳои ҷамъиятӣ ҷойгиранд».

Дар мактабҳои ноҳия 19 синфҳои компютерӣ мавҷуд буда, онҳо дорои 271 компютер, 37 принтер, 3 сканер ва 19 генератор мебошанд.

Таълими беруназмактабӣ дар ягона муассисаи таълимии беруназмактабии ноҳия ташкил шудааст. Дар муассисаи мазкур дар 7 маҳфил ба 288 нафар хонандагон асосҳои санъат ва расмкаширо меомӯзанд.

Дар назди мактабҳои ноҳия барои ташкили «Патрулҳои сабз» ва дастгирии ҳаракатҳои экологии чавонон имконияти васеъ мавҷуд аст ва он бояд самаранок истифода гардад, зеро ноҳия ба кадрҳои ҷавони соҳаи ҳифзи муҳити зист ва маълумоти экологӣ дошта, эҳтиёҷ дорад. Инчунин, ин омил барои ривоҷи экосайёҳӣ ва нигаҳдории биогуногунӣ мусоидат менамояд.

Соли 1959 дар ноҳия литсеи саноатӣ-аграрӣ ташкил гардид. Ҳоло дар он 27 нафар омӯзгорон, 21 нафар устои таълими истеҳсолӣ, 7 нафар кормандони маъмурият ва 42 нафар коргарони техникӣ аз рӯи 11 ихтисос ба 307 нафар хонандагон, ки 73 нафарашон духтаронанд, касбу кор меомӯзонанд.

Соли 2014 дар литсейи зикргардида 412 нафар хонандагон таҳсил гирифта истодаанд, ки 218 нафарашон духтарон мебошад.

Дар тавозуни литсейи аграрӣ 217 гектар замин қарор дорад, ки аз он 24 гектар замини обӣ, 193 гектар замини лалмӣ, 14 гектар боғ ва 40 гектар замини чарогоҳ мебошад.

Инчунин, дар хоҷагии ёрирасони литсейи номбурда 22 сар моли калони шохдор парвариш мегардад.

Мушкилиҳои литсейи номбурда асосан норасоии маводи таълимӣ ва хониш барои омӯзиши касбҳои техникӣ, набудани имконияти молиявии обёрии заминҳои лалмӣ, фарсуда шудани техникаи таълимии хоҷагии қишлоқ ва норасоии техника ва таҷҳизотҳои муосири таълимӣ мебошад.

Ҷадвали №24. Нишондиҳандаҳои дурнамои рушди соҳаи маориф дар ноҳияи Шаҳристон барои солҳои 2016-2020

Нишондиҳандаҳо	с. 2014 ҳисобот	с. 2015 баҳо-диҳӣ	Параметрҳои дурнамо					с.2020 бо % нисбати с. 2014
			с. 2016	с.2017	с. 2018	с2019	с.2020	
Шумораи кӯдакон дар муассисаҳои томактабӣ новобаста аз шакли моликият (нафар)	240	250	260	260	260	270	270	112,5
Шумораи кӯдакони синни томактабӣ	4823	4832	4841	4854	4863	4870	4878	101,1
Шумораи кӯдакони сини мактабӣ	8750	8830	8890	8920	8960	8980	9020	103,0
Миқдори ҷойҳо дар муассисаҳои томактабӣ, (ҷой)	270	270	270	270	270	270	270	100,0
Шумораи хонандагони муассисаҳои таҳсилоти умумӣ – ҳамагӣ (нафар)	8445	8467	8480	8500	8500	8520	8530	101,0
аз он ҷумла - дар мактабҳои рӯзонаи таҳсилоти умумӣ	8445	8467	8480	8500	8500	8520	8530	101,0
Дар муассисаҳои шабонаи таҳсилоти умумӣ (ҳазор нафар)								
Шумораи хонандагон дар басти якуми муассисаҳои таҳсилоти умумии рӯзона (нафар)	5343	5505	5525	5565	5565	5590	5690	106,4
Шумораи муаллимони муассисаҳои таҳсилоти умумии рӯзона (нафар)	836	848	852	861	861	866	884	105,7
бо муассисаҳои томактабӣ ба 1000 кӯдакони синни томактабӣ (ҷой)	1125	1080	1038	1038	1038	1000	1000	88,8
бо муассисаҳои таҳсилоти умумӣ барои 1000 бачагони синни мактабӣ (ҷой)	631,9	650,5	650,9	654,1	654,1	655,8	656,2	103,8

2.2.2. Тандурустӣ

Соҳаи тандурустӣ барои ноил шудан ба Ҳадафҳои Рушди Ҳазорсола бахши муҳим ба ҳисоб меравад, зеро азму талоше, ки барои беҳбудии саломатии аҳолӣ нигаронида шудааст, рушди устувори иқтисодӣ ва рушди нерӯи инсонии кишварро таъмин менамояд.

Саломатии модар ва кӯдак. Дар асоси ҳисоботҳои шӯъбаи тандурустии ноҳия, нишондодҳои фавти кӯдак дар се соли охир 5 нафар зиёд шудааст. ки нисбати соли 2012 20,8% зиёд мебошад.

Ҷадвали №25. Шумораи таваллуд ва фавт дар тӯли солҳои 2012 – 2014 (нафар)

Нишондодҳо	2012	2013	2014	2014 нисбат ба соли 2012 бо %
Ҳамагӣ таваллуд	1058	1237	1253	118,4
Дар таваллудхона	1046	1229	1240	118,5
Дар хона	12	8	13	108,3
Фавти кӯдакони то 1 сола	24	28	29	120,8
Мурдатаваллуд	12	12	14	116,6

Маълумотнокии аҳолии ноҳия оиди тарзи ҳаёти солим, саломатии репродуктивӣ, пешгирии бемориҳои сироятӣ ва норасоии микроэлементхои оҳану йод дар байни занон дар сатҳи паст қарор дорад.

Ҷадвали №26. Норасоии йод ва оҳан (камхунӣ) дар организми занҳои таваллудкарда.

Нишондодҳо	2012	2013	2014
Шумораи занҳои таваллудкарда (нафар)	1058	1237	1253
Норасонии охан, камхунихона (нафар)	720	830	840
Бо фоиз	68	70	72
Норасонии йод дар организми зани таваллудкарда (нафар)	170	180	198
Бо фоиз	16	14	15

Мубориза бар зидди бемориҳои сироятӣ аз ҷумлаи афзалиятҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар роҳи расидан ба Ҳадафҳои Рушди Ҳазорсола мебошад. Мавриди зикр аст, ки дар даҳсолаи охир имкониятҳои хадамоти санитарию беҳдоштӣ (эпидемиологӣ) дар қиёс бо сохторҳои дигари соҳаи тандурустӣ кам шудаанд. Маълумотҳои мавҷудаи оморӣ оиди шумораи гирифторони бемориҳои сироятӣ, ҳақиқати ҳолро нишон намедиҳанд.

Сабаби афзоиши бемориҳои сирояткунанда дар соли 2014 нисбат ба соли 2012 дар он аст, ки ташхиси бемориҳои мазкур дар дараҳаи лозима гузаронида нашудааст ва шумораи ками аҳолӣ бо ташхис фаро гирифта шуда буд.

Дар айни замон мутобиқи принсипи умумии қабулгардидаи СМР мақсади асосии соҳаи тандурусти дар давраи миёнамӯҳлат, аз мунтазам паст кардани сатҳи фавти модару кӯдак, кам кардани мушкилот вобаста ба бемориҳои сирояти, инчунин аз байн бурдани баъзе сироятиои (инфексияиои) бо ваксина идорашаванда иборат мебошад.

Ҷадвали №27. Шумораи бемориҳои сирояти

дар солҳои 2008-2010 (нафар)

Бемориҳои сироятӣ	2012	2013	2014	**Соли 2014 нисбат ба соли 2012 (бо %)**
Бемории сил	12	15	15	125,0
Бемории варақа				
Бемории бруселлез	35	25	25	71,4
ВИЧ/СПИД	2		1	50,0
Газидан, оболудшавӣ, харошидан аз тарафи ҳайвонҳо (укусы и ослюнение)	100	106	108	108,0
Гелментоз	236	302	306	129,6
Исхоли хунин (дизентерия)				
Ва гайра				

Инфрасохтори тандурустӣ. Дар ноҳияи Шаҳристон 20 муассисаи табобати, аз ҷумла бемористони маркази, 1 таваллудхона, 5 маркази саломати, 11 хонаи саломати, 2 маркази саломатии деҳот ва 4 дорухона фаъолият менамоянд. Дар бемористонҳои ноҳияи Шаҳристон 165 кат мавҷуд мебошад.

Дар муассисаҳои табобатии ноҳия 48 нафар мутахассисони маълумоти олидор ва 230 нафар кормандон бо маълумоти миёнаи тибби фаъолият менамоянд.

Ҷадвали №28. Норасогии мутахассисони соҳаи тиб дар ноҳия

Номгӯи мутахассисон	Шумораи зарурӣ
Духтури оилавӣ	18
Духтури наврасон	1
Духтури бемории сил	1
Дандонпизишк	-
Ғадудшинос	1
Эҳёгар	2
Ҳамагӣ	23

Мушкилиҳои мавҷудаи соҳаи тандурустии ноҳияро ба се гурӯҳ ҷудо кардан мумкин аст:

1. Норасоии заминаи моддию техникие, ки боиси паст шудани сифати хизматрасониҳои тибби ва баланд шудани сатҳи паҳншавии бемориҳои сироятии аз нигоҳи иҷтимоӣ хатарнок ва фавти модару кӯдак мегардад.

2. Норасогии мутахассисони соҳаи тандурурсти ва паст будани дараҷаи тахассусии кадрҳо.

3. Аз ҷиҳати ҷуғрофи дур ҷойгир будани муассисаҳои тибби ва бунгоҳҳо, ки дар фасли зимистон ба мушкилии пешниҳод намудани хизматрасонии тибби дар баъзе деҳаҳо оварда мерасонад.

Ҷадвали №29. Нишондиҳандаҳои дурнамои рушди соҳаи тандурусти дар ноҳияи Шаҳристон барои солҳои 2016-2020

Нишондиҳандаҳо	с. 2014 ҳисобот	с. 2015 баҳо-диҳӣ	Параметрҳои дурнамо					с.2020 бо % нисбати с. 2014
			с. 2016	с.2017	с. 2018	с2019	с.2020	
Шумораи кати беморхонаҳо (кат)	165	165	170	171	171	171	171	103,6
Иқтидори муассисаҳои амбулаторию дармон-гоҳӣ (қабул дар 1 баст)	200	200	200	201	201	201	201	100,5
Миқдори муассисаҳои тиббӣ (воҳид)	21	21	21	22	22	22	22	104,7
Миқдори хонаҳои тиббӣ (воҳид)	11	11	11	12	12	13	13	118,1
- аз ҳисоби хоҷагидорӣ амалкунанда								
- клиникаҳои (беморхонаҳои) хусусӣ								
- муассисаҳои амбулаторию дармонгоҳҳои хуссусӣ								
Шумораи кормандони тиббӣ (нафар)	353	357	360	360	365	370	375	106,2
аз он ҷумла:								
Духтурон	43	45	47	47	48	50	52	120,9
кормандони миёнаи тиббӣ	310	312	313	313	317	319	325	104,8
Миқдори ҷой дар хонаҳои кӯдакон (ҷой)								
Миқдори ҷой дар хонаҳои пиронсолон ва маъюбон (ҷой)								
Таъминот барои 10 ҳазор аҳолӣ:								
бо катҳо дар беморхонаҳо (кат)	43,1	43,1	44,5	44,7	44,7	40,9	40,2	93,2
бо духтурон (нафар духтур)	11,2	11,7	12,3	12,3	12,5	11,9	12,2	108,9
бо кормандони миёнаи тиббӣ (нафар к.м.т.)	81,1	81,6	81,9	81,9	82,9	76,3	76,4	94,2
бо муассисаҳои амбулаторию дармонгоҳӣ (қабул дар як баст)	52,3	52,3	52,3	52,6	52,6	52,8	52,9	101,1

2.2.3. Ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ

Соҳаи ҳифзи иҷтимоӣ аз бахшҳои суғуртаи давлатии иҷтимоӣ, таъминот бо нафақа, шуғл, муҳоҷирати меҳнатӣ, ҳифзи ҳуқуқи оила, расонидани кӯмаки суғуртаи иҷтимоӣ ба гурӯҳҳои осебпазир ва камбизоат, иборат мебошад.

Даромаднокии аҳолӣ ва сатҳи бекорӣ. Дар сохтори даромадҳои аҳолии ноҳияи Шаҳристон, қисми асосиро (90,7%) корҳои доимӣ дар соҳаи кишоварзӣ ташкил медиҳад. Аз шумораи умумии аҳолии қобили меҳнат дар ноҳия сатҳи бекорони бақайдгирифташуда 2,6%ро ташкил медиҳад. Аммо ин нишондод ҳолати аслии вазъияти бекориро нишон намедиҳад.

Ҷадвали №30. Сатҳи бекори дар ноҳия дар солҳои 2012 - 2014

Нишондиҳандаҳо	Солҳо		
	2012	2013	2014
Аҳолии қобили меҳнат	19892	20380	21453
Бекорони аз қайдгузашта	534	546	560
Бо фоиз	2,6	2,6	2,6

Самти асосии сиёсати маҳаллии мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳияи Шаҳристон дар бозори меҳнат дар давраи то соли 2014, ин ҷалб ва ҳавасманд намудани муассисаҳои дахлдор ҷиҳати ташкили ҷойҳои нави кори ва дар ин замина баланд бардоштани самараноки ва рушди бозори меҳнат ба ҳисоб меравад.

Дар соли 2014 дар ноҳияи Шаҳристон 957 ҷойи нави корӣ асосан дар соҳаи кишоварзӣ ташкил карда шуда аз он 884 ҷои кори доимӣ мебошад.

Ҷадвали №31. Шумораи нафақахӯрон ва ниёзмандон дар давоми солҳои 2012-2014

Номгӯй	Солҳо		
	2012	2013	2014
Нафақхӯрон ҳамагӣ	3205	3306	3242
Аз он пиронсолон	1825	1912	1945
Маъюбони (аз 18 сола боло)	616	643	576
Кӯдакони маъюби то 18 сола	128	123	118
Бесаробонмонда	489	489	465
Ятимон	11	10	7
Дигар категорияҳои нафақахурон	136	129	131

Дар шӯъбаи ҳифзи иҷтимоии аҳолии ноҳия дар соли 2012 3205 нафар нафақахӯрон ба қайд гирифта шуда буданд. Талаботи моҳонаи онҳо ба нафақапулӣ 527992 сомониро ташкил додааст. Дар соли 2013 теъдоди нафақахӯрон 3306 нафарро ташкил дод ва маблағи нафақаи моҳонаи онҳо 653728 сомониро дар бар мегирифт. Дар соли 2014 ҳамагӣ 3242 нафар нафақахӯрон ба қайд гирифта шудаанд ва маблағи моҳонаи нафақаи онҳо 632101 сомониро ташкил додааст.

Мушкилиҳои асосии соҳаи ҳифзи иҷтимоии аҳолии ноҳияи Шаҳристон, мавҷуд набудани бинои маъмурии шӯъбаи ҳифзи иҷтимоӣ ва таъминоти нокифояи шӯъба бо компютер ва мавҷуд набудани хона-интернати махсус барои ятимон, номутобиқатии корҳои ташкили таъминоти маъюбон, пиронсолон ва кӯдакони дорои имконияти маҳдуд, ба меъёрҳои умумии муқарраргардида мебошад.

Муҳоҷирати меҳнатӣ. Гарчанде дар соли 2014 тамоили пастшавии сатҳи муҳоҷират зери таъсири бӯҳрони уммумиҷаҳонии молиявию иқтисодӣ ба қайд гирифта шуда бошад ҳам, дар ноҳияи Шаҳристон сатҳи баланди муҳоҷирати меҳнатӣ ба назар мерасад. Аз тарафи дигар, сатҳи тахассусӣ ва касбии муҳоҷирони меҳнатии ноҳия, хусусан ҷавонон, дар бозори меҳнат рақобатпазир нест.

Ҷадвали № 32 Муҳоҷирати меҳатии аҳолии қобили меҳнати ноҳия

Солҳо	Аҳолии қобили меҳнат	Муҳоҷирони меҳнат	% аз шумораи умумии аҳолии қобили меҳнат
2012	19892	1278	6,4
2013	20380	1857	9,1
2014	21453	1866	8,6

Ҷадвали №33. Нишондиҳандаҳои дурнамои рушди захираҳои меҳнати дар ноҳияи Шаҳристон барои солҳои 2016-2018

Нишондиҳандаҳо	с. 2014 ҳисобот	с. 2015 баҳо-диҳӣ	Параметрҳои дурнамо					с.2020 бо % нисбати с. 2014
			с. 2016	с.2017	с. 2018	с2019	с.2020	
Захираҳои меҳнатӣ	23910	23925	23960	24000	24000	24170	24210	100,5
Шумораи дар иқтисодиёт машғулбудагон – ҳамагӣ	4888	4895	4900	4950	4950	4980	5015	102,5
аз он ҷумла:								
дар истеҳсолоти моддӣ	3653	3672	3755	3820	3820	3860	3890	106,4
аз ҷумла:								
Саноат	29	30	40	45	45	50	55	189,6
Кишоварзӣ	1641	1650	1680	1700	1700	1760	1830	111,5
Сохтмон	2	2	2	10	10	12	15	7 бар
Нақлиёту алоқа	40	40	45	50	50	55	58	145,0
Савдо, хӯроки умумӣ, таъминоти моддию техникӣ	67	70	78	82	82	85	88	131,3
дигар соҳаҳо	1874	1880	1910	1933	1933	1940	1945	103,7
Аз шумораи машғулбудагон:	4888	4895	4900	4950	4950	4995	5012	102,5
- дар корхонаю ташкилоти бахши давлатӣ	1870	1890	1895	1990	1990	1995	2005	107,2
- бахши коллективӣ	350	360	365	370	370	375	380	108,5
- дар бахши хусусӣ (бо назардошти хоҷагии шахсӣ)	2668	2645	2640	2590	2590	2620	2640	98,9
Шумораи дар иқтисодиёт машғулнабудагон	19022	19030	19060	19050	19050	19190	19195	100,9
Шумораи муҳоҷирони меҳнатие, ки берун аз марзи ҷумҳурӣ ҳиҷрат намуданд (нафар)	1760	1750	1730	1730	1720	1715	1710	97,1

2.2.4. Фарҳанг ва фароғат

Инфрасохтори соҳаи фарҳанг ва фароғат. Ноҳияи Шаҳристон, яке аз мавзеъҳои дорои таърихи кўҳан буда дар Ҷумҳурии соҳибистиқлоламон ноҳияи навбунёд маҳсуб меёбад. Айни ҳол, дар ҳудуди ноҳия 42 адад ёдгориҳои таърихӣ номнавис ва мавриди омўзиш қарор гирифтаанд.

Дар ноҳия 3 хонаи фарҳанг, 5 клуби деҳот, 1 китобхонаи бачагона, 1 китобхонаи марказонидашудаи системавӣ ва 9 филиали он дар деҳаҳо фаъолият менамоянд. Бинои хонаи фарҳанги ноҳия солҳои 60-уми асри XX ба тариқи ҳашар сохта шуда, айни ҳол дорои 100 ҷойи нишаст мебошад. Бино ва толори он тамоман ба талабот ҷавобгўй нест. Курсиҳои нишасти тамошобинон низ фарсуда гардида, имконияти дар толор баргузор намудани чорабиниҳои фарҳангӣ мавҷуд нест. Аз ин рў, бисёр чорабиниҳо аз сабаби дар ҳолати ғайриқаноъатбахш қарор доштани толор, дар варзишгоҳ ва дигар ҷойҳои кушоди барои гузаронидани чорабиниҳо махсусгардонидашуда доир мегардад.

Хонаи фарҳанги деҳаҳои Навкент ва Ободӣ ва дигар клубу китобхонаҳои дар деҳаҳо ҷойгиршуда ба ба таъмири асосӣ ниёз доранд. Аз ҷониби дигар, норасогии асбобҳои мусиқии миллӣ, мизу курсӣ, рафҳои китобмонӣ ва таъминоти нокифоя бо адабиётҳои тозанашршуда, мушкилиҳои асосии соҳаи мазкур мебошанд.

Дар муассисаҳои фарҳангии ноҳия 37 нафар кормандон фаъолият менамоянд. Норасогии мутахассисони соҳа низ, яке аз мушкилиҳои ҳалталаби соҳа ба ҳисоб меравад.

Ҷадвали №34. Нишондиҳандаҳои дурнамои рушди бахши фарҳанг дар ноҳияи Шаҳристон барои солҳои 2016-2020

Нишондиҳандаҳо	с. 2014 ҳисобот	с. 2015 баҳо-диҳӣ	Параметрҳои дурнамо					с.2020 бо % нисбат и с. 2014
			с. 2016	с.2017	с. 2018	с2019	с.2020	
Микдори муассисаҳои оммавӣ – фарҳангӣ (воҳид)	19	21	22	22	23	23	23	121,0
Клубҳо	8	9	9	9	10	10	10	125,0
аз он ҷумла ҷумҳуриявӣ								
Китобхонаҳои оммавӣ	11	11	11	11	11	11	11	100,0
аз он ҷумла ҷумҳуриявӣ								
Осорхонаҳо	-	1	1	1	1	1	1	
Қасри фарҳанг			1	1	1	1	1	
Театрҳо								
аз он ҷумла театрҳои касбӣ								
Мактабҳои мусиқӣ (воҳид)								
Шумораи хонандагон (нафар)								
Микдори кадрҳо (ҳазор нафар)	35	37	40	40	40	42	44	125,7

Соҳаи сайёҳӣ ва варзиш. Маблағгузорӣ ба соҳаи сайёҳӣ метавонад, ин соҳаро ба яке аз бахшҳои афзалиятнок ва даромадноки ноҳияи Шаҳристон табдил диҳад.

Омили муҳими рушди сайёҳи дар ноҳияи Шаҳристон, ин рушди туризми иҷтимои, аз ҷумла туризми бачагона мебошад. Теъдоди лагерҳои дар ҳудуди ноҳия ҷойгирбуда 7 адад буда, онҳо дар мувозинаи дигар ноҳияҳои вилояти Суғд қарор доранд. Ба ғайр аз истироҳатгоҳи «Чеҳӣ», дигар лагерҳо барои сайёҳони наврас мутобиқ гардида, дар давоми таътили тобистонаи соли 2014 дар онҳо зиёда аз 1200 нафар ҷавонону наврасон истироҳат намуданд.

Дар мавсими тобистон мавзеъбои зиёратии дар деҳаи Ободӣ воқеъгардидаи «Туятош-бобо» ва дар деҳаи Гулистон воқеъгардидаи «Қӯтур-бобо» бо ҷалби сарпарастон аз таъмир баровaрда шуда, аз тамоми гӯшаву канори вилоят ва берун аз он сайёҳон ба ҷойҳои номбурда барои зиёрат ташриф меоранд.

Аз тарафи сохторҳои дахлдори мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳияи Шаҳристон баҳри нигоҳ доштани иншоотҳои таърихию фарҳанги, ки дар ҳолати хароб қарор дошта, дар ҳавои кушод ҷойгиранд, чораю тадбирҳои зарури андешида шуда истодааст.

Барои тоза ва обод гардонидани мавзеъҳои истироҳатие, ки дар дараҳои Охтанги ва Кенгкӯл ҷойгиранд, аз тарафи масъулини ин соҳа корҳои ободонию бунёдкори ба сомон расонида шудааст.

Айни замон, истироҳати шаҳрвандон дар мавзеъҳои истироҳати тамоман ба танзим даровaрда нашудааст. Дар натиҷаи беназорати баъзе мавзеъҳои кӯҳҳо аз таъсири партовҳои сахти маиши ифлос шуда истодаанд. Барои ҳалли ин масъалаҳо, ташкил намудани муассисаи махсус ҷиҳати роҳандозии бизнеси сайёҳию экологи ба мақсад мувофиқ мебошад. То ташкил шудани ин муассиса, хуб мешуд агар аз ҳар як шаҳрвандони ба мавзеи истироҳати ташрифовaрда маблағи муайян ситонида, он барои ташкили таъмини тозаги ва ободонии ин мавзеъҳо равона гардад.

Мушкилиҳои мавҷудаи соҳа. Ҳолати ногувори инфрасохтори ноҳия, мавҷуд набудани мутахассисони соҳаи сайёҳи (гидҳо ва роҳбаладҳо), тарҷумонҳои забонҳои хориҷӣ, мавҷуд набудани ташкилот ва ширкатҷои сайёҳӣ дар ноҳия, набудани маълумотномаҳои мухталиф аз қабили китобчаҳо, расмҳо ва буклетҳо оид ба мавзеъҳои ҷолиби диққат ва шароитҳои мавҷудаи сайёҳӣ, набудани меҳмонхонаҳо ва дигар иншоотҳои сайёҳӣ, вуҷуд надоштани иншоотҳои ёрирасон дар мавзеъҳои истироҳатӣ, набудани хатсайрҳои (маршрути) сайёҳӣ, дар ҳолати ниҳоят бад қарор доштани инфросохтори соҳаи сайёҳии ноҳия, вуҷуд надоштани боғи фарҳанг ва фароғат дар ноҳия, вуҷуд надоштани интернет кафе дар ноҳия ва мавҷуд набудани осорхонаи таърихию фарҳангӣ дар ноҳия, аз ҷумлаи мушкилиҳое мебошанд, ки ба рушди соҳаи сайёҳӣ монеа гаштаанд.

Ҷадвали №35. Нишондиҳандаҳои дурнамои рушди бахши сайёҳӣ дар ноҳияи Шаҳристон барои солҳои 2016-2020

Нишондиҳандаҳо	с. 2014 ҳисобот	с. 2015 баҳо-диҳӣ	Параметрҳои дурнамо					с.2020 бо % нисбат и с. 2014
			с. 2016	с.2017	с. 2018	с2019	с.2020	
Туризми дохилӣ								
Шумораи туристон (ҳазор нафар)	2,06	2,12	2,16	2,20	2,25	2,28	2,30	111,6
Маблағҳои воридшавандаи умумӣ аз ҳисоби хизматрасониҳои туризми дохилӣ (млн. сомонӣ)	20,6	21,2	21,6	22,0	22,5	22,8	23,0	111,6
Туризми беруна								
Шумораи туристон (ҳаз. наф)								
аз он ҷумла, шумораи туристони воридшаванда (ҳаз. наф)								

Стратегия ва вазифаҳои соҳаҳои иҷтимоии ноҳияи Шахристон

Мақсад	*Вазифаҳо*	*Чорабиниҳо/лоиҳаҳо*	*Арзиши умумии лоиҳа*	*Солҳо*					*Манбаи маблағгузорӣ*	*Натиҷаҳои пешбини-шуда*
				2016	*2017*	*2018*	*2019*	*2020*		
Соҳаи маориф										
Баланд бардоштани сатҳи дониши хонандагон ва ташкили раванди таълим мутобиқ ба стандартҳои байналмиллалӣ	*Беҳтар намудани ҳолати инфрасохтори муассисаҳои маориф*	*1.1. Сохтмони бинои иловагии мактаб дар деҳаи Шаҳристон*	*1716000*	*300000*	*400000*	*1016000*	*-*	*-*	*Буҷети вилоятӣ*	*Зиёд намудани синфхонаҳо*
		1.2.Сохтмони бинои мактаби нав дар деҳаи Истиқлол	*1200000*	*-*	*200000*	*500000*	*500000*	*-*	*Номуайян*	
		1.3.Сохтмони бинои нави мактаби дорои 8 синфхона дар деҳаи Турсунзода ҷамоати Шаҳристон	*988500*	*-*	*100000*	*400000*	*488500*	*-*	*Номуайян*	
		1.4.Сохтмони бинои нави мактаби дорои 8 синфхона дар деҳаи Ҳисор	*988500*	*-*	*100000*	*400000*	*488500*	*-*	*Номуайян*	
		1.5.Сохтмони бинои мактаб дар деҳаи Фирдавсӣ	*1100000*	*-*	*-*	*350000*	*350000*	*400000*	*Номуайян*	
		1.6. Сохтмони бинои мактаби нав дар деҳаи Ободӣ	*1200000*	*-*	*-*	*200000*	*500000*	*500000*	*Номуайян*	
		1.7. Дастрас намудани маблағ барои таъмири бинои литсейи кишоварзӣ (агролитсей)	*70000*	*35000*	*35000*	*-*	*-*	*-*	*Номуайян*	

		1.8. Сохтмони толори варзишӣ дар МТМУ №5-и деҳаи Ваҳдати ҷамоати деҳоти Шаҳристон	*350500*	*90000*	*86833*	*86833*	*86834*	-	*Номуайян*	
	Маблағгузорӣ ва таҷдиди заминаи моддию техники соҳаи маориф	*2.1. Таъмири куллии МТМУ №12 деҳаи Ҳисор ҷамоати деҳоти Бунҷикат*	*42526*	-	*10632*	*10631*	*10632*	*10631*	*Номуайян*	
		2.2. Таъмири бинои иловагӣ ва ошхонаи МТМУ №11 деҳаи Темурмалик ҷамоати деҳоти Шаҳристон	*90000*	-	*30000*	*30000*	*30000*	-	*Номуайян*	
		2.3. Таъмири бинои иловагӣ ва ошхонаи МТМУ №2 деҳаи Ободӣ ҷамоати деҳоти Бунҷикат	*98654*	-	*49327*	*49327*	-	-	*Номуайян*	
		2.4. Таъмири асосии мактабҳои ибтидоии деҳаҳои Бакробод ва Бустон	*194650*	-	*64883*	*64884*	*64883*	-	*Буҷети маҳаллӣ*	
		3.1. Ташкил намудани шакли нави тарбияи то мактабӣ (оилавӣ, боғчаҳои ҳусусӣ)	*140000*	*70000*	*70000*	-	-	-	*Номуайян*	
		Ҳамагӣ дар соҳаи маориф	8179330	495000	1146675	3107675	2519349	910631		
		Соҳаи тандурустӣ								
Баланд бардоштан и сатҳи	*Маблағгузо рӣ ва таҷдиди*	*1.1. Барқарорсозии беморхонаи табобатии касалиҳои сирояткунанда*	*220000*	-	-	*120000*	*100000*	-	*Сармояи хориҷӣ*	

		1.2. Таҷҳизонидани беморхонаи ноҳия бо таҷҳизотҳои муосири тиббӣ	800000	250000	350000	200000	-	-	Буҷети ҷумҳуриявӣ	
	Ҷалб намудани соҳибкорон ва ташкилотҳои донор барои рушди соҳа	2.1. Сохтмони бунгоҳи тиббӣ дар деҳаи Саробӣ ҷамоати деҳоти Шаҳристон	600000	-	200000	200000	200000	-	Номуайян	
		2,2. Сохтмони бинои нави шӯъбаи ҷарроҳӣ дар бинои беморхонаи марказӣ	850000	-	283333	283334	283333	-	Номуайян	
		2.3. Таъмири бинои Кумаки аввалияи тиббию санитарии ноҳия (КАТС)	280000	-	-	140000	140000	-	Номуайян	
		Ҳамагӣ дар соҳаи тандурустӣ	2750000	250000	833333	943334	723333	0		
Ҳифзи иҷтимоӣ										
Баланд бардоштани сатҳи		1.1. Дастрас намудани воситаҳои молиявӣ барои таъмини маъюбони ноҳия бо воситаҳои зарурӣ, доруворӣ, протезҳо ва аробачаҳои маъюбӣ.	70000	14000	14000	14000	14000	14000	Номуайян	
		Ҳамагӣ дар соҳаи ҳифзи иҷтимоӣ	70000	14000	14000	14000	14000	14000		
Фарҳанг, варзиш ва сайёҳӣ										
Беҳтар намудани ҳолати	Барқарорсоз ии иншооатҳои	1.1. Сохтмони хонаҳои истироҳату фароғат дар дараҳои «Охтангӣ» ва «Истиқлол»	800000	200000	200000	200000	200000	-	Соҳибкорони маҳаллӣ	
		1.2. Сохтмони қасри фарҳанг барои 400 ҷойи нишаст дар маркази ноҳия	1200000	240000	240000	240000	240000	240000	Буҷети вилоятӣ	

		1.3. Таъмин намудани хонаи фарҳанг бо асбобҳои мусиқӣ	*50000*	-	*25000*	*25000*	-	-	*Номуйян*	
		1.4. Сохтмони осорхонаи кишваршиносӣ дар маркази ноҳия	*80000*		*20000*	*20000*	*20000*	*20000*	*Номуйян*	
		1.5. Ташкил намудани боғи фарҳанги дар мавзеи қалаи «Қаҳ-Қаҳа»	*150000*	*50000*	*100000*					
		1.6. Сохтмони варзишгоҳ дар деҳаи Ободӣ ҷамоати деҳоти Бунҷикат	*63295*	*21098*	*21098*	*21099*			*Сармояи хориҷи*	
		Ҳамагӣ дар соҳаи фарҳанг, варзиш ва сайёҳӣ	*2343295*	*511098*	*606098*	*506099*	*460000*	*260000*		
		Ҳамагӣ дар соҳаи иҷтимоӣ	13342625	1270098	2600106	4571108	3716682	1184631		
		Буҷети ноҳиявӣ	*381180*	*50000*	*189959*	*89958*	*40632*	*10631*		
		Буҷети вилоятӣ	*2916000*	*540000*	*640000*	*1256000*	*240000*	*240000*		
		Буҷети Ҷумҳуриявӣ	*800000*	*250000*	*350000*	*200000*	*0*	*0*		
		Сармояи хориҷӣ	*283295*	*21098*	*21098*	*141099*	*100000*	*0*		
		Маблағҳои аҳоли ва соҳибкорон	*800000*	*200000*	*200000*	*200000*	*200000*	*0*		
		Эҳтиёҷот ба маблағ	*8162150*	*209000*	*1199049*	*2684051*	*3136050*	*934000*		

2.3 Инфрасохтор

2.3.1. Хоҷагии манзилию коммуналӣ.

Таъминот бо оби нӯшокӣ. Дар ҳудуди ноҳияи Шаҳристон барои таъмин, нигоҳубин ва танзими об ба истифодабарандагон Корхонаи Воҳиди Давлатии «Хоҷагии Манзилию Коммуналӣ» фаъолият менамояд.

Дар муассисаи мазкур ҳамагӣ 33 нафар коргарон фаъолият менамоянд ва онҳо асосан ба кабудизоркунӣ, чароғонкунӣ ва тозагии санитарии маркази ноҳия машғул буда, 80%-и маблағгузории иҷроиши корҳо тавассути буҷети маҳаллӣ амалӣ мегардад.

Аз шумораи умумии коргарони корхона 2 нафар дорои маълумоти олӣ, 2 нафар дорои маълумоти миёнаи махсус ва 29 нафар дорои маълумоти миёна мебошанд.

Муассиса танҳо ба муштариёни шаҳраки Шаҳристон хизмат мерасонад. Дар шаҳрак хатти оби нӯшокӣ вуҷуд дорад, вале он талаботи шаҳракро пурра таъмин карда наметавонад.

Дар маркази ноҳия об ба истифодабарандагон 3-4 соат дода мешаваду халос.

Аҳолии дигар деҳаҳо аз тариқи хатҳои оби худҷорӣ ва оби ҷӯйҳову чашмаҳои маҳал истифода мекунанд. Дар сатҳи ҷамоатҳои деҳот ягон корхона таъмири хатҳои обро ба ӯҳда нагирифтааст.

Аз дарозии умумии хатҳои оби нӯшокии (25 км) дар ноҳия мавҷуда 63%-и аҳолии ноҳия истифода мебаранд. Оби нӯшокӣ мувофиқи реҷа тақсимот карда мешавад.

Ҷадвали №36. Таъминоти аҳолии ҷамоатҳо бо оби нӯшокӣ

Ҷамоатҳо	Ҷамоати шаҳристон	Ҷамоати Бунҷикат	Мувофиқи ноҳия
Аҳолӣ (нафар)	22903	15344	38247
Таъмин	14887	9206	24093
Бо фоиз	65,0	60,0	63,0
Таъмин нестанд	8016	6138	14154
Бо фоиз	35,0	40,0	37,0

Дар миқёси ноҳия ҳамагӣ 6 хати оби нӯшокӣ (бо дарозии 25 км) мавҷуд мебошад ва манбаи онро обҳои рӯизаминии аз ҳисоби чашмаҳо ба вуҷудомада ташкил медиҳад. Хати оби нӯшокии деҳаҳои Шаҳристон, Навкент, Гулистон, Себзор, Вахдат ва Турсунзода аз ҷумлаи он мебошанд. Аксарияти манбаъҳои оби зикргардида, минтақаи муҳофизати санитарӣ надоранд ва ягон сарбанди хатҳои обгузар посбонӣ карда намешаванд.

Диаграммаи 4. Манбаъҳои таъминоти оби нӯшокии ноҳияи Шаҳристон

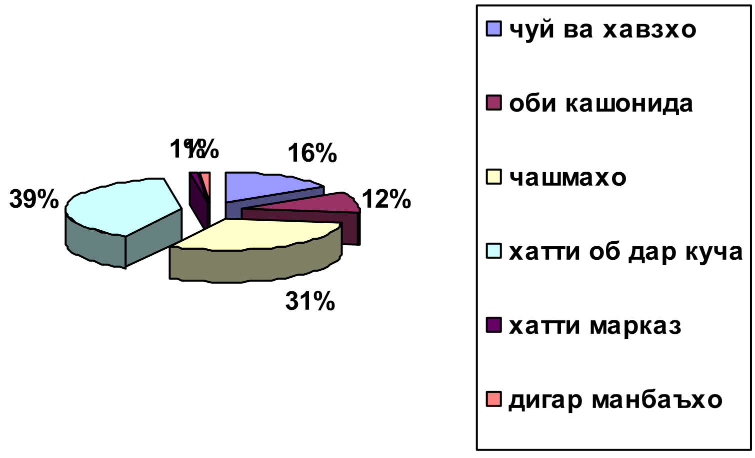

Ба сифати сарчашмаҳои таъмини оби нӯшокӣ дар ноҳияи Шаҳристон, обҳои зеризаминӣ ва рӯизаминӣ истифода бурда мешаванд. Таъминоти оби нӯшокӣ 15,7% тавассути ҷӯйборҳо ва ҳавзҳо, 39,6% бо воситаи хатҳои оби берун аз хона, 11,5% тавассути оби кашонидашуда, 30,8% аз оби чашмаҳо, 1% тавассути хатҳои оби марказонидашуда ва 1,4% тавассути дигар манбаъҳо амалӣ мегардад.

Раванди гирифтани иҷозатнома барои насб намудани пойгоҳҳои обкашӣ дар мавзеъҳое, ки захираҳои кофии об доранд, бояд бо назардошти натиҷаи тадқиқотҳои геологӣ муайян карда шавад, то ин ки аҳолие, ки дар қисмати поён зиндагӣ менамоянд бе захираи об намонанд. Ин омил яке аз сабабҳои асосии беобии аксарияти деҳаҳои ноҳияи Шаҳристон мебошад.

Ташноб ва санитария. Дар ноҳия шабакаи канализатсияи ба талабот ҷавобгӯ вуҷуд надорад. Мавқеи географии ҷойгиршавии ноҳия барои ташкил намудани истироҳатгоҳҳо, иншоотҳои сайёҳӣ ва осоишгоҳҳо хеле мусоидат мебошад, вале татбиқи омилҳои зикргардида ба ҷамъшавии ҳаҷми зиёди партовҳои сахти маишӣ оварда мерасонад ва барои ҳаллу фасли он бояд чораҳои зарурӣ андешида шавад.

Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳияро зарур аст, ки лоиҳаи инвеститсионӣ таҳия намуда, ба ташкилоту созмонҳои байналмилалие, ки дар ин самт фаъолият менамоянд бо мақсади ҷалби сармояи хориҷӣ пешниҳод намояд ва бо онҳо ҳаммкорӣ намояд.

Мушкилии дигари бахши мазкур он аст, ки дар ноҳия ягон ҳаммом фаъолият намекунад.

Ҷадвали № 37. Ҳаҷми умумии партовҳо дар ноҳия

2010				2014		
Ҳамагӣ (м/куб)	Аз он ҷумла			Ҳамагӣ (м/куб)	Аз он ҷумла	
	Ифрасохтор	аҳолӣ	Корхонаҳо		Инфрасохтор	Корхона
1444	1038	Муайян нест	406	1767	1156	611

Дар ноҳия ҳаҷми зиёди партовҳоро партовҳои сахти маишӣ ташкил менамоянд. Дар айни ҳол, дар ҷамоатҳои ноҳия ҷамъ карда баровардан ва безарар намудани партовҳои мазкур мушкил шудааст. Муассисаи коммуналии ноҳия, ки бевосита ба ин корҳо мутасаддӣ мебошад, иқтидори дар сатҳи ҷамоатҳо ҳал намудани ин мушкилиро надорад. Барои ҳалли ин масъалаҳо пешниҳод карда мешавад, ки дар ҳудуди ҷамоатҳои ноҳияи Шаҳристон барои ташкил намудани партовгоҳ қитъаҳои алоҳидаи замин ҷудо карда шуда, ҷиҳати ташкил намудани муассисаҳои коммуналии хусусӣ ё давлатӣ ва дар соҳаи мазкур ба хизматрасонӣ машғул гардидани онҳо, мусоидат намудан зарур аст.

Мушкилиҳои соҳа. Мавҷуд набудани хати оби нӯшокӣ дар баъзе деҳаҳои ноҳия, дар тавозуни ҷамоатҳо қарор надоштани хатҳои обгузар ва масъалаҳои вобаста ба таъмири онҳо, минтақаи муҳофизати санитарӣ надоштани аксарияти хатҳои оби нӯшокии деҳаҳо, норасогии техника ва фарсуда шудани воситаҳои техникии Муассисаи «Хоҷагии манзилию коммуналӣ»-и ноҳияи Шаҳристон.

2.3.2. Барқрасонӣ

Шабакаҳои барқии ноҳияи Шаҳристон ба шабакаҳои барқи шаҳри Истаравшан шомил буда, аз соли 1963 инҷониб фаъолият дорад. Дар айни замон, теъдоди кормандони он 42 нафар буда, аз ин шумора 4 нафарашон кормандони муҳандисӣ-техникӣ мебошанд.

Шабакаи барқии мазкур ба муштариёни ноҳияи Шаҳристон ва қисман ба муштариёни ноҳияи Истаравшан хизмат мерасонад.

Дар мувозинаи шабакаи номбурда 105 зеристгоҳи барқии шиддаташ 10 кВт, бо иқтидори умумии 13 ҳазор кВт қарор дорад. Дарозии умумии хатҳои барқии шиддатнокиашон 10кВт -233км, дарозии хатҳои барқии шиддатнокиашон 0,4 кВт -33км буда, 100%-и аҳолии ноҳияро бо нерӯи барқ таъмин менамояд.

Аз ҷониби муштариён дар соли 2014 ба миқдори 25,3 млн кВт/соат барқ истифода шудааст, ки ба маблағи 2,5 млн сомони фурухта шудааст.

Газтаъминкунӣ. Бо сабаби дар ноҳияи Шаҳристон мавҷуд набудани хати интиқоли гази табиӣ аҳолии ноҳия қисман аз гази моеъ ва асосан аз қувваи барқ аз меъёр зиёд истифода мебаранд ва дар натиҷа ин ҳолат ба корношоям гардидани трансформаторҳо, хатҳои барқӣ ва шабакаҳои тақсимотӣ оварда мерасонад. Ин вазъият аксар фасли тирамоҳу зимистон ба вуқӯъ меояд. Нархҳои гарони ҳезуму ангиштсанг, барои аҳолии ноҳия дастнорас мебошанд.

Дар натиҷа, аҳоли ба буридан ва решакан намудани дарахтони нодири ҷангалзорҳо даст мезананд ва ба раванди муқаррарии мувозинати табиат ва муҳити зист зарари зиёди барқарорнашаванда мерасонанд.

2.3.3. Нақлиёт, алоқа ва роҳ

Барои ноҳияи Шаҳристон роҳи мошингард воситаи асосии ҳамлу нақли бору маҳсулот ва мусофиркашони буда, тавассути он рушди робитаҳои дохилию берунии қтисодии ноҳия амалӣ мегарданд.

Робитаи ноҳия бо пойтахти ҷумҳурӣ ва маркази вилояти Суғд ба воситаи шоҳроҳи Душанбе-Айни-Шаҳристон-Хуҷанд-Чаноқ сурат мегирад.

Инчунин, дар ноҳия роҳҳои аҳамияти маҳаллидоштаи Шаҳристон-Себзор, Шаҳристон-Навкент, Шаҳристон-Ободӣ, Шаҳристон-Истиқлоли Боло, Шаҳристон-Чашмасор, Шаҳристон-Турсунзода ва Шаҳристон-Бакробод-Бӯстон мавҷуд мебошад, ки дарозии умумии онҳо 69,3 км-ро ташкил медиҳанд.

Дар бахши хизматрасонии нақлиётии ноқия шабакаи роҳҳои маҳаллӣ нақши муҳим мебозанд. Дар байни хоҷагиҳои ноҳия ягон хатсайр фаъолият наменамояд ва ҳангоми аз маҳал ба маҳал ва ба маркази ноҳия рафтуомад намудан, мушкилоти зиёдеро ба вуҷуд меорад.

Айни ҳол, соҳаи нақлиёти истифодаи умум дар ноҳия фаъолият наменамояд ва мусофиркашонӣ аз тариқи мошинҳои шахсӣ амалӣ мегардад, аммо имрӯзаи талаботи аҳолиро қонеъ намегардонад. Боркашонӣ дар ноҳия пурра аз ҷониби соҳибкорон ва нақлиётҳои шахсӣ амалӣ мешавад.

Дар ноҳияи Шаҳристон Муассисаи давлатии нигоҳдории роҳҳои автомобилгарди маҳаллӣ фаъолият менамояд. Муассисаи мазкур тобеи Вазорати нақлиёт ва коммуникатсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон буда, дар он 28 нафар коргарон ба фаъолияти роҳсозӣ машғул мебошанд. Муассисаи мазкур дорои 16 адад техника ва таҷҳизоти роҳсозӣ мебошад.

Аз шумораи умумии техникаҳои муассисаи номбурда 11 адади он коршоям буда, техникаҳои боқимонда бинобар сабаби мавҷуд набудани қисмҳои эҳтиётӣ, аксар вақт кор намекунанд.

Дар мувозинаи Муассисаи давлатии нигоҳдории роҳҳои автомобилгарди ноҳия 69,3 километр роҳҳои байналминалӣ ва маҳаллӣ хизмат мерасонад. Умуман ҳолати техникии роҳҳои маҳаллии ноҳияи Шаҳристон ба меъёрҳои роҳсозӣ ҷавобгӯ нестанд.

Роҳҳои автомобигарди ноҳия аз рӯи намуди фарш:

-фарши асфалту бетон – 1,7 км,

-фарши такмилёфтаи роҳ – 57,6 км,

-сангфарш – 10,0 км.

Инчунин, дар ҳудуди ноҳия 3 адад пул ва 136 адад (эҳтиёҷот 60 адад) қубурҳои обгузар мавҷуд мебошад. Аз 3 адад пулҳои мавҷудаи ноҳия, дар 1 адади он таъмири асосӣ гузаронида шуда, 2 пули дигар бояд азнавсозӣ карда шаванд.

Ҳолати воқеии роҳҳо ва пулҳои ноҳия бинобар солҳои тӯлонӣ аз сабаби норасогии маблағгузорӣ таъмир нагаштан, хело фарсуда шуда, ба сохтмон ва азнавбарқарорсозӣ эҳтиёҷ доранд.

Дар аксарияти маҳалҳои аҳолинишин ва заминҳои корами обӣ дар канори роҳҳо қубурҳои обгузар шинонида нашудааст ва об ба сатҳи роҳ баромада, сабаби вайроншавии пеш аз мӯҳлати роҳҳо мегардад.

Барои нигоҳдорӣ ва таъмири роҳҳои мошингарди ноҳияи Шаҳристон барои солҳои 2015-2017 тақрибан 71,5 млн сомонӣ маблағ зарур аст, аммо ин миқдор маблағро аз ҳисоби буҷаи маҳаллӣ дастраси муассисаи роҳсозии ноҳия гардонидан аз имкон берун мебошад.

Ҷадвали №38. Нишондиҳандаҳои дурнамои рушди соҳаи нақлиёт дар ноҳияи Шаҳристон барои солҳои 2016-2020

Нишондиҳандаҳо	с. 2014 ҳисобот	с. 2015 баҳо-диҳӣ	Параметрҳои дурнамо					с.2020 бо % нисбат и с. 2014
			с. 2016	с.2017	с. 2018	с2019	с.2020	
Ҳаҷми боркашонӣ – хамагӣ (ҳазор тонна)	197	210	217	221	225	228	233	118,2
аз он ҷумла:								
- бо нақлиёти роҳи оҳан								
- бо нақлиёти ҳавоӣ								
- бо нақлиёти автомобилӣ ҳамагӣ	197	210	217	221	225	228	233	118,2
аз он - боркашонии байналхалқӣ								
Гардиши бор – ҳамагӣ (млн.т/км)								
аз он ҷумла:								
- бо нақлиёти роҳи оҳан								
- бо нақлиёти ҳавоӣ								
- бо нақлиёти автомобилӣ – ҳамагӣ								
аз он - боркашонии байналхалқӣ								
Мусофиркашонӣ – ҳамагӣ (ҳазор мусофир)	220,7	228,6	236,8	241,0	245,3	248,2	252,4	114,3
аз он ҷумла:								
- бо нақлиёти роҳи оҳан								
- бо нақлиёти ҳавоӣ								
- бо нақлиёти автомобилӣ – ҳамагӣ	220,7	228,6	236,8	241,0	245,3	248,2	252,4	114,3
аз он ҷумла:								
- мусофиркашонии байналхалқӣ								
Бо нақлиёти барқӣ - троллейбусҳо								
Гардиши мусофирон - ҳамагӣ (млн. мусс/км)	54,7	56,6	58,6	59,6	60,6	61,4	62,0	113,3

аз он ҷумла:								
- бо нақлиёти роҳи оҳан								
- бо нақлиёти ҳавоӣ								
- бо нақлиёти автомобилӣ – ҳамагӣ	54,7	56,6	58,6	59,6	60,6	61,4	62,0	113,3
аз он – мусофиргардиши байналхалқӣ								
Бо нақлиёти баркӣ - троллейбусҳо								

Ҷадвали №39. Нишондиҳандаҳои дурнамои рушди соҳаи нақлиёт дар ноҳияи Шаҳристон барои солҳои 2016-2020

Нишондиҳандаҳо	с. 2014 ҳисобот	с. 2015 баҳо-диҳӣ	Параметрҳои дурнамо					с.2020 бо % нисбат и с. 2014
			с. 2016	с.2017	с. 2018	с2019	с.2020	
Дарозии умумии роҳҳои автомобилгард – ҳамагӣ (км)	182,0	182,0	**182,0**	**182,0**	**182,0**	**182,0**	**182,0**	**100,0**
аз он ҷумла: бо болопӯши сахт	10	13	13	15	20	**22**	**22**	**220,0**
аз онҳо: бо болопӯши мукаммал	172	169	169	167	162	**160,0**	**162,0**	**94,1**
Аз дарозии умумии роҳҳо:	69,3	69,3	69,3	69,3	69,3	69,3	69,3	100,0
Роҳҳои истифодаи умум – ҳамагӣ (км)	69,3	69,3	69,3	69,3	69,3	69,3	69,3	100,0
аз он ҷумла: бо болопӯши сахт	10	10	10	10	10	10	10	100,0
аз онҳо: бо болопӯши муқаммал	53	53	53	53	53	53	53	100,0
Роҳҳои истифодаи ғайриумум – ҳамагӣ (км)								
аз он ҷумла: бо болопӯши сахт								
аз онҳо: бо болопӯши муқаммал								
Роҳҳо аз рӯи аҳамият: (км)								
Ҷумҳуриявӣ	5	5	5	5	5	5	5	100,0
Маҳаллӣ	177	177	177	177	177	177	177	100,0
Дарозии роҳҳои оҳан – ҳамагӣ: (км)								
аз он:								
Дар вилояти Суғд								
Дар вилояти								

Хатлон								
Дар ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ								

Алоқа ва фазои иттилоотӣ. Дар бахши хизматрасонии алоқа ба муштариёни ноҳияи Шаҳристон аз соли 1996 инҷониб Филиали Ҷамъиятии Саҳҳомии Кушодаи (ФҶСК) «Тоҷиктелеком» хизмат мерасонад. Дар он 6 нафар мутахассисон бо кор машғуланд ва аз онҳо 2 нафарашон занҳо мебошанд.

Бинои ФҶСК «Тоҷиктелеком» дар маркази ноҳия, дар деҳаи Шаҳристон воқеъ буда, аз соли 2005 инҷониб бо шабакаи рақамӣ таъмин гардида, бо 504 нуқтаи телефонии муштариён бо пуррагӣ пайваст мебошад ва айни ҳол самаранок фаъолият бурда истодааст.

Ба аҳолии ноҳия ба тариқи интернет, алоқаи байнишаҳрӣ, байналмиллӣ, маҳаллӣ, телеграф, Интернет ва IP-телефония хизмат расонида мешавад.

Инчунин, аҳолии ноҳия айни замон аз хизматрасонии операторони мобилии шабакаҳои «Tcell», «Вавилон», «Мегафон» ва «Билайн» бархурдор мебошанд.

Дар ҳудуди ноҳия 3 шабакаи телевизионии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва шабакаи телевизиони вилояти Суғд пахш мегардад.

Инчунин, аз 1 сентябри соли 1994 инҷониб, дар ноҳия рӯзномаи «Чашмаи Шаҳристон» фаъолият бурда дар соли 2014 бо теъдоди 800 дона нашр гардидааст.

Ҷадвали № 40. Нишондиҳандаҳои дурнамои рушди соҳаи алоқа дар ноҳияи Шаҳристон барои солҳои 2016-2020

Нишондиҳандаҳо	с. 2014 ҳисобот	с. 2015 баҳо-диҳӣ	Параметрҳои дурнамо					с.2020 бо % нисбат и с. 2014
			с. 2016	с.2017	с. 2018	с2019	с.2020	
Шумораи истгоҳҳои телефонӣ (адад)	1	1	1	1	1	1	**1**	**100,0**
Ғунҷоиши истгоҳҳои телефонӣ (ҳаз.рақам)	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	**100,0**
Шумораи дастгоҳҳои телефонҳои асосӣ (ҳаз. адад)	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	**100,0**
Шумораи истифодабарандагони алоқаи сотӣ (ҳаз.мушт.)	-	-	-	-	-			
Шумораи истифодабарандагони шабакаи «Интернет» (ҳаз. муштарӣ)	-	-	-	-	-			
Ҳаҷми хизматрасонии алоқа ба аҳолӣ (сомонӣ)	59999	60062	60119	60239	60540	60720	60880	101,4
Даромад аз фаъолияти асосии соҳаи алоқа (сомонӣ)	28986	29275,8	29568,5	29716,3	29864,8	29916,2	29994,1	103,4

Стратегия ва вазифаҳои соҳаҳои инфрасохтори ноҳияи Шаҳристон

Мақсад	*Вазифаҳо*	*Чорабиниҳо/лоиҳаҳо*	*Арзиши умумии лоиҳа*	*Солҳо*					*Манбаи маблағгузорӣ*	*Натиҷаҳои пешбини-шуда*
				2016	*2017*	*2018*	*2019*	*2020*		
Обтаъминкунии ва канализатсия										
	Бехтар нмудани идоракунии ситемаи обтаъминкунӣ	*1.1. Иваз ва барқарор намудани таҷҳизотҳои фарсудаи чоҳҳои амудии деҳаҳои ноҳия*	*2500000*	*800000*	*800000*	*900000*			*Сармояи хориҷӣ*	
		1.2. Таъминот бо оби нӯшокӣ маҳаллаҳои деҳаи Шаҳристони боло ва, мавзеъҳои навташкили «Боғи Қозӣ» ва «Саринҷос»	*1800000*	*600000*	*600000*	*600000*	-	-	*Сармояи хориҷӣ*	
Беҳтар намудани ҳолати инфрасохтори соҳаи фарҳанг, варзиш ва сайёҳӣ.	*Сохтмони хатҳои нави оби нӯшокӣ ва таъмири хатҳои мавҷудаи оби нӯшоки ва полизӣ*	*1.3.Таъминоти қисми аҳоли деҳаи Себзор ҷ/д Бунҷикат бо оби нӯшокӣ*	*1200000*	*400000*	*400000*	*400000*	-	-	*Сармояи хориҷӣ*	
		1.4. Таъмири хатти оби нӯшокии деҳаи Истиқлол ҷ/д Шаҳристон	*1100000*	*300000*	*400000*	*400000*	-	-	*Сармояи хориҷӣ*	
		1.5. Таъминоти қисми аҳолии деҳаи Ободӣ ҷ/д Бунҷикат бо оби нӯшокӣ	*2100000*	*700000*	*700000*	*700000*	-	-	*Сармояи хориҷӣ*	
		1.6. Таъминоти қисми аҳолии деҳаи Сароби ҷ/д Шаҳристон бо оби нӯшоки	*1200000*	*400000*	*400000*	*400000*	-	-	*Сармояи хориҷӣ*	
		1.7. Таъминоти қисми аҳолии деҳаи Навкент ҷ/д Бунҷикат бо оби нӯшокӣ	*1400000*	*400000*	*500000*	*500000*	-	-	*Сармояи Хориҷӣ*	
		1.8. Таъминоти қисми аҳолии деҳаи Суғдиён ҷ/д Бунҷикат бо оби нӯшокӣ	*800000*	*200000*	*300000*	*300000*			*Сармояи хориҷӣ*	

		1.9. Таъминоти қисми аҳолии деҳаи Гулистон ҷ/д Бунҷикат бо оби нӯшокӣ	*1000000*	*200000*	*400000*	*400000*	*-*	*-*	*Сармояи Хориҷӣ*	
		1.10. Таъминоти қисми аҳолии деҳаи Турсунзода ҷ/д Шаҳристон бо оби нӯшоки	*800000*	*200000*	*300000*	*300000*	*-*	*-*	*Сармояи Хориҷӣ*	
		1.11. Таъминоти қисми аҳолии деҳаи Вахдат ҷ/д Шаҳристон бо оби нӯшоки	*1400000*	*400000*	*500000*	*500000*	*-*	*-*	*Сармояи Хориҷӣ*	
		1.12. Таъминоти қисми аҳолии деҳаи Чашмасор ҷ/д Шаҳристон бо оби нӯшоки	*1300000*	*300000*	*500000*	*500000*	*-*	*-*	*Сармояи Хориҷӣ*	
		1.13. Таъминоти қисми аҳолии деҳаи Фирдавсӣ ҷ/д Шаҳристон бо оби нӯшоки	*800000*	*200000*	*300000*	*300000*	*-*	*-*	*Сармояи Хориҷӣ*	
		1.14. Таъминоти қисми аҳолии деҳаи Шахристон поён ҷ/д Шаҳристон бо оби нӯшоки	*1400000*	*400000*	*500000*	*500000*	*-*	*-*	*Сармояи Хориҷӣ*	
		1.15. Таъминоти қисми аҳолии деҳаҳои Бакробод, Бустон ва Темурмалик ҷ/д Шаҳристон бо оби нӯшоки	*2700000*	*900000*	*900000*	*900000*	*-*	*-*	*Сармояи Хориҷӣ*	
Беҳтар намудани ҳолати инфрасохтори соҳаи	*Пешгирии бемориҳои сирояткунанда, солимгардонии*	*2.1. Сохтмони хатти ташноб (канализатсия) дар маркази ноҳияи Шаҳристон*	*500000*	*100000*	*100000*	*100000*	*100000*	*100000*	*Сармояи Хориҷӣ*	
		2.2. Сохтмони ҳаммоми талаботи ҳозиразамони байналмиллалӣ дар маркази ноҳия	*2200000*	*-*	*200000*	*1000000*	*1000000*	*-*	*Сармояи Хориҷӣ*	

		2.3. Сохтмони хатҳои пайвастшавии биноҳои истиқоматӣ, беморхона, иншоотҳои хизматрасонӣ ва савдо ба хатти ташноб (канализатсия)	*600000*	*-*	*200000*	*200000*	*200000*	*-*	*Сармояи Хориҷӣ*	
		Ҷами дар бахши обтаъминкунӣ ва ташноб.	*24800000*	*6500000*	*8000000*	*8900000*	*1300000*	*100000*		
		Барқтаъминкунӣ								
Беҳтар намудани ҳолати инфрасохтори соҳа	*Истифодаи роҳҳои алтирнативии истеҳсол ва таъминоти об*	*1.1.Таъмири 6 км хатти барқи аз деҳаи Себзор то дехаи Чашма ч/д Бунҷикат*	*200000*	*-*	*100000*	*100000*	*-*	*-*	*Номуайян*	
		1.2. Сохтмани НБО-и хурди Шахристон-2 бо иқтидори 40 квт	*260000*	*-*	*60000*	*100000*	*100000*	*-*	*Номуайян*	
		1.3. Бунёди 8 км хатти барқи шиддатнокиаш 1 квт аз маркази деҳаи Ободӣ та мвзеи «Чӯл»-и хоҷагии деҳқони фермерии «Холдорқипчқ» бо мақсади ба кор андохтани ва таъмин намудани бо оби полези.	*400000*	*200000*	*200000*	*-*	*-*	*-*	*Номуайян*	
		1.4. Гузаронидани хатти барқи озод ба дидбонгҳои сархадии деҳаи Себзор	*407968*	*101992*	*101992*	*101992*	*101992*		*Номуайян*	
		1.5. Сохтмани НБО-и хурди Шахристон-1 бо иқтидори 200 квт	*1200000*		*300000*	*300000*	*300000*	*300000*	*Номуайян*	
		1.6. Бо барқ таъмин намудани қисми аҳолии маҳаллаҳои нав ташкилшудаи деҳаҳои ноҳия.	*1600000*	*400000*	*400000*	*400000*	*400000*	*-*	*Номуайян*	
		Ҷамъ дар сохаи барқтаъминкунӣ	*4067968*	*701992*	*1161992*	*1001992*	*901992*	*300000*		

			Нақлиёт ва роҳҳо							
Баланд бардоштани сатҳи хизматрасони соҳаи .	Беҳтар намудани ҳолати инфрасохтори соҳа	*1.1 Сохтмони кӯприки нав дар деҳаи Турсунзода ч/д Шаҳристон*	*200000*		*50000*	*50000*	*50000*	*50000*	*Номуайян*	
		1.2 Сохтмони кӯприки нав дар деҳаи Вахдат ч/д Шаҳристон	*480000*	*96000*	*96000*	*96000*	*96000*	*96000*	*Номуайян*	
		1.3Сохтмони кӯприки нав байни деҳаҳои Шахристон ва Ободӣ	*126000*		*31000*	*32000*	*32000*	*31000*	*Номуайян*	
		1,4 Таъмири роҳи маркази бо дарозии 5 км	*8500000*	*1700000*	*1700000*	*1700000*	*1700000*	*1700000*	*Буҷети вилоятӣ*	
		1.5. Таъмири роҳи автомобил гарди дҳаи Турсунзода, бо дарозии 1,1 км	*1000000*	*200000*	*200000*	*200000*	*200000*	*200000*	*Номуайян*	
		1.6. Сохтмони кӯприки нав дар деҳаҳои Гулистон ч/д Бунҷикат	*86000*		*22000*	*22000*	*21000*	*21000*	*Номуайян*	
		1.7. Сохтмони кӯприки нав дар деҳаҳои Суғдиён ч/д Бунҷикат	*26000*		*13000*	*13000*			*Номуайян*	
		Ҳамагӣ дар соҳаи нақлиёт	*10418000*	*1996000*	*2112000*	*2113000*	*2099000*	*2098000*		
		Ҳамагӣ дар соҳаи инфрасохтор	*39285968*	*9197992*	*11273992*	*12014992*	*4300992*	*2498000*		
		Буҷети ноҳиявӣ								
		Буҷети вилоятӣ	*8500000*	*1700000*	*1700000*	*1700000*	*1700000*	*1700000*		
		Буҷети Ҷумҳуриявӣ								
		Сармояи хориҷӣ	*24800000*	*6500000*	*8000000*	*8900000*	*1300000*	*100000*		
		Эҳтиёҷот ба маблағ	*5985968*	*997992*	*1573992*	*1414992*	*1300992*	*698000*		

2.4. Бехатарии муҳити зист

2.4.1. Ҳолатҳои фавқулодда

Дар давраи соли 2014 дар ноҳияи Шаҳристон 5 ҳолати ҳодисаи сел ба қайд гирифта шуда, 1 ҳодисаи ҳолатҳои фавқулоддаи дорои ҳусусияти табиии дошта, яъне садамаи барқии атмосферӣ ба зарари офати табиӣ, ки ба асари он 1 нафар шаҳрванди ноҳия ба ҳалокат расидааст.

Инчунин дар ноҳия дар соли 2014 ум аз сабаби хушксолии обу ҳаво зиёда аз 3,5 ҳазор гектар кишти ғалладонагиҳо ҷамъоварӣ карда нашудааст, ки ҳаҷми маҳсулоти растанипарварии ноҳия нисбат ба соли 2013 ум зиёда аз 54 млн сомонӣ кам гардидааст.

Ҳудуди ноҳияи Шаҳристон қариб саросар ба ҷараёнҳои хавфнок пайваста дучор мегардад. Ба заминҳои ҳарду ҷамоатҳои дар ноҳия (12 деҳа) мавҷудбуда, хавфи ҷараёнҳои хавфноки табиии таҳдид менамояд.

Дар 12 деҳа 4 намуди ҷараёнҳои хавфнок ба амал меоянд. Намудҳои асосии ҷараёнҳои хавфнок инҳоянд: селҳо, сангфароиҳо, заминҷунбӣ ва тармаҳо.

Дар он деҳоти ноҳия, ки дар қаламрави онҳо минтақаҳои хавфнок ҷойгиранд, 27236 нафар аҳолӣ зиндагӣ мекунанд, ки ин 71.2% шумораи умумии аҳолии ноҳияро ташкил медиҳад. Ба ҳолатҳои боришоти барфи зиёд ва сардиҳои шадид тамоми қаламрави ноҳия мувоҷеҳ мебошанд.

Дар ҷадвали зерин номгӯи таҳдидҳо барои ҳар кадоме аз деҳаҳо пешниҳод мешавад.

Ҷадвали №41. Номгӯи офатҳои табиие, ки ба мавзеъҳои аҳолинишин таҳдид менамоянд.

Ҷамоат	Деҳаи	Навъи ҷараёни таҳдикунанда	Ҷамоат	Деҳаи	Навъи ҷараёни таҳдикунанда
Шаҳристон	Шаҳристон	Сел, хушксолӣ	Бунҷикат	Ҳисор	Сел, хушксолӣ ва сангфарои
	Фирдавсӣ	Сел, сангфарои		Себзор	Сел, хушксолӣ
	Турсунзода	Сел, хушксолӣ		Ободӣ	Сел, хушксолӣ
	Ваҳдат	Сел, хушксолӣ		Гулистон	Сел, хушксолӣ
	Чашмасор	Сел, хушксолӣ			
	Темурмалик	Сел, хушксолӣ			
	Бустон	Сел, хушксолӣ			
	Бакробод	Сел, хушксолӣ			

Масоҳати заминҳои киштбоби соҳаи кишоварзӣ 11,7 фоизи (13390 га) масоҳати умумии заминҳои ноҳияи Шаҳристонро ташкил медиҳад, яъне ба ҳар нафар сокини ноҳия қариб 0.35 га замини кишт рост меояд.

Бо чунин миқдори ками замини киштбоб, зарари соҳаи кишоварзӣ аз ҳолатҳои фавқулодда ниҳоят ташвишовар буда, бевосита ба вазъи рӯзгори аҳолии ноҳия таъсири манфии худро мерасонад.

Дар шароити маҳдудияти захираҳои замин ва хисороти назаррас аз офатҳои табиӣ, масъалаи ҳифзи зироатҳои кишоварзӣ ва соҳаи аграрӣ аз обхезиҳо, селҳо ва ярчҳо, тавассути сохтмони иншооти дахлдори муҳофизатӣ, аз қабили иҷрои корҳои соҳилмустаҳкамкунӣ, селпартоҳо, шабакаҳои дренажӣ ва мустаҳкам намудани нишебиҳои ярчпазир, ниҳоят ҳалталаб мебошад.

Мушкилиҳои асосӣ ҷиҳати кам намудани таъсири офатҳои табиӣ. Нокифоягии маблағҳои дар буҷет пешбинӣ гардида ва самаранокии пасти низоми пешгирии офатҳои табиӣ, аз ҷумла мавҷуд набудани гурӯҳбандии мавзеъҳои дар зери таъсири ҷараёнҳои геологии экзогенӣ қарордошта бо мақсади ошкор намудани минтақаҳои нисбатан осебпазир дар марҳилаи банақшагирии инфрасохтори шаҳраку деҳот, мавҷуд набудани харитаи минтақаҳои хавфноки ноҳия, механизмҳои суст амалкунанда оид ба сабуксозии оқибатҳои ҲФ, мавҷуд набудани баҳодиҳии техникии фонди манзили ноҳия, нокифоягии маблағҳо барои корҳои сохилмустаҳкамкунӣ, тоза кардани ҷӯйборҳо ва селроҳаҳо, худсарона кашонидани сангу регу қум аз селроҳаҳо.

2.4.2. Муҳити зист ва хоҷагии ҷангал.

Вазъи муҳити зист дар ҳамаи бахшҳои Барномаи мазкур таҳлил гардида, чораҳои нигоҳ доштани устувории он баён шудаанд. Мушкилиҳои асосии соҳа хеле зиёданд, аз ҷумла, бад шудани ҳолати арчазорҳо, зиёд шудани теъдоди ҳодисаҳои буридани дарахтон ва қӯруқшиканӣ, ифлосшавии мавзеъҳои кӯҳсор бо партовҳои сахти маишӣ, хавфи ба вуқӯъ омадани ҳолатҳои фавқуллода (сел, ярч), азхудкунии заминҳои наздикӯҳӣ бе назардошти релефи он, бад шудани ҳолати чарогоҳҳо, азхудкунии ғайриқонунии канданиҳои фоиданоки табии, аз ҷумла шағал, қум ва сангҳо, ҳолати ногувори мамнӯъгоҳи «Кусовлисой».

Соҳаи ҷангал. Дар доираи «Барномаи рушди хоҷагии ҷангали Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2006-2015» масъалаҳои ҳалталаби соҳаи ҷангал ва самтҳои асосии он, бо мақсади баланд бардоштани сатҳи иқтисодиёт ва беҳбудӣ бахшидан ба ҳолати муҳити зист, пешбинӣ гардидаанд.

Ҷадвали №42. Нишондиҳандаҳои асосии хоҷагии ҷангали ноҳияи Шаҳристон

Нишондиҳандаҳо	Воҳиди ченак	Майдони замин
Масоҳати умуммии ҳудуди ҷангал	га	28398
Фонди озоди ҷангал	га	18281,8
Заминҳои обӣ	га	18,72
Чарогоҳ	га	658,0
Ҷангали бешазор	га	15255
Зери об	га	130,1
Зери роҳ	га	11,0
Зери иморату иншоотҳо	га	2,18
Дигар заминҳо	га	2206,8

Аз 20000 гектар майдони мавҷудаи ҷангалҳои ноҳия, зиёда аз 18000 гектари он арчазор буда, ба равандҳои глобалии дигаргуншавии иқлим таъсири назаррас мерасонад. Вақтҳои охир, аз беназоратӣ ва ба миқдори зиёд буридан ва минбаъд барқарор накардани шумораи дарахтон, ҳолати чангалзорҳо бад шуда истодааст. Барои пешгирии ин вазъият, бояд аҳолӣ саривақт бо ангиштсанг таъмин карда шавад ё низоми истифодабарии ҷомеавии ҷангалҳо ба роҳ монда шавад. Низоми мазкур ба аҳолии деҳаҳои наздиктарин, дар асоси шартнома, вобаста кардани мавзеъҳои ҷнгалро пешбинӣ менамояд. Дар сурати татбиқи низоми зикргардида, ба аҳолӣ имконияти истифода бурдани заминҳо барои чаронидани чорво бо риояи меъёрҳои муҳқррааргардида, истифодабарии дарахту шохаҳои хушкшуда ва барқарорсозии ҷангал бо роҳи шинонидани дарахтони сабзшавиашон босуръат, дода мешавад.

Муассисаи давлатии «Хоҷагии ҷангали ноҳияи Шаҳристон» дар асоси нақшаи буҷавӣ ба бунёди ҷангал, тайёр кардани тухми арча, ҷамъоварии гиёҳҳои шифобахш, ғунучинӣ буттамеваҳои кӯҳӣ ва корҳои биотехникӣ машғул мебошад. Айни ҳол муассисаи номбурда дар фаъолияти худ бо мушкилиҳои мавҷуд набудани хонаҳои хизматӣ барои ҷангалбонон дар минтақахои кӯҳӣ ва норасогии либосҳои махсуси мавсимӣ, норасогии техника ва воситаҳои сӯхторхомӯшкунӣ дучор гардидааст.

Ташкили коркарди маҳсулоти ҷангал аз қабили хуч, гиёҳҳои шифобахш, зирк, бодоми кӯҳӣ ва ғайраҳо, манбаи зиёд намудани даромад ва ташкили ҷойҳои нави корӣ дар ин соҳа хоҳад буд. Зеро, дар ҳудуди ҷангалзорҳои ноҳия зиёда аз 40 намуди гиёҳҳои шифобахш мерӯянд.

Ноҳия иҳтидори баланди рушди соҳаҳои туризм ва шикорро дорад. Аммо барои рушди ин соҳаҳо, нигоҳдории табиат ва тавозуни биогуногунии он, ҷалби сармояи дохилию хориҷӣ зарур мебошад.

Мушкилиҳои мавҷудаи хоҷагии ҷангали ноҳия -мавҷуд набудани хонаҳои хизматии ҷангалбонон дар минтақаҳои кӯҳӣ ва либосҳои махсуси мавсимӣ барои онҳо, мавҷуд набудани дастгоҳи хушконидани меваҳо ва гиёҳҳои доругӣ, норасогии техникаҳои коркарди соҳавӣ ва сӯхторхомӯшкунӣ, норасогии маблағ барои сохтмони базаи туристӣ ва эҳёи туризм, тараққӣ наёфтани шикорчигии байналмиллӣ мебошад.

Чадвали №43. Нишондиҳандаҳои дурнамои рушди соҳаи ҳифзи муҳити зист дар ноҳияи Шаҳристон барои солҳои 2016-2020

Нишондиҳандаҳо	с. 2014 ҳисобот	с. 2015 баҳо-диҳӣ	Параметрҳои дурнамо					с.2020 бо % нисбати с. 2014
			с. 2016	с.2017	с. 2018	с2019	с.2020	
Ҳаҷми умумии ҳудуди обгирӣ аз иншоотҳои табиӣ (ҳаз. м^3)	7	7	7,2	7,5	7,8	8,2	**8,5**	**121,4**
Ҳаҷми гардиши об ва оби дубора истифодабаранда – ҳамагӣ (ҳаз. м^3)								
Амнияти зироатҳои кишоварзӣ аз касалӣ ва ҳашаротҳои зарарарасон – ҳамагӣ (га)	5400	7000	7500	8000	10000	11500	12400	229,6
аз ҷумла:								
бо методи биологӣ	200	300	400	500	1000	1100	1200	6 бар
бо методи кимиёвӣ	5200	6700	7100	7500	9000	9200	9350	179,8
Обтаъминкунӣ – ҳамагӣ (км)	11	16	20	10	12	20	20	181,8
аз ҷумла:								
водопроводҳои магистралӣ (км)	7	10	13	7	8	10	12	171,4
ҳавлигӣ (км)	3	4,8	5,7	1,9	2,8	3,2	3,6	120,0
Сохтмони шабакаҳои обӣ (км)	1	1,2	1,3	1,1	1,2	1,3	1,4	140,0
Заминҳои азхудшаванда (га)	0,2	0,3	0,3	0,4	0,4	0,5	0,5	250,0

Стратегия ва вазифаҳои бахши ҲФ ва ҳифзи муҳити зист

Мақсад	Вазифаҳо	Чорабиниҳо/лоиҳаҳо	Арзиши умумии лоиҳа	Солҳо					Манбаи маблағгузорӣ	Натиҷаҳои пешбини-шуда
				2016	2017	2018	2019	2020		
Ҳифзи муҳити зист										
Паст кардани рафти деградатсияи ресурсҳои табии (ҷангал, замин, об)	Бехтар нмудани роҳбари ва истифодаи хоҷагии ҷангал	1.1. Ташкили коргоҳи ниҳолпарварӣ бо истифодаи манбаҳои алтирнатиии таъминоти гарми	180000	-	45000	45000	45000	45000	Буҷети вилият	Афзоиши ҳарсолаи майдони фонди ҷангал то 2020 10% расонида шудааст. Зиёд шавӣ шумораи хоҷагиҳои ҷамоавӣ истифодабарандого ни ҷангал Хаҷми андозҳои ба буҷети ноҳия доҳилшаванда аз ҳисоби зид шавӣ шумараи сайёҳон то соли 2020 65% афзудааст.
		1.2. Ташкили корхонаи тиҷорати ва сайёӣ ва шикор	150000	-	100000	50000			Саҳибкорон	
		1.3. Дар ёфт кардани маблағ барои таъминоти хоҷагии ҷангал бо маводҳо, техника, либосҳои махсус ва ғайра	150000	-	30000	40000	40000	40000	Нмуайян	
		1,4. Бо ҷалби сармоя гузаронидани инвентаризатсия дар мавзеъи «Кӯсовлисой»	70000	-	35000	35000	-	-	Сармояи хориҷи	
		1.5. Ҷори намудани андоз аз доҳилшавандагон ба мавзеъҳои истироҳати	5000	-	5000		-	-	Нмуайян	
		Ҷамъ дар бахши ҳифзи муҳити зист	555000	0	215000	170000	85000	85000		
		Пешгири ҳолатҳои фавқулодда								
Беҳтар намудани сатҳи тайёри ва пешгирии	Роҳандозӣ намудани корҳои соҳилмустаҳкамк…	1.1. Мустаҳкам намудани соҳили сой дар мавзӯи деҳаи Фирдавсӣ	404850	-	101212	101212	101212	101214	Нмуайян	Дарозии умумии иншоатҳои соҳилмустаҳкамкунӣ то соли 2020 52 км км расонида шудааст Шғумараи
		1.2. Мустаҳкам намудани соҳили сой дар мавзӯи деҳаи Ҳисор	92496		92496				Буҷети маҳалли	
		1.3. Мустаҳкам намудани соҳили Шахристонсой дар	103465	-	25866	25866	25866	25868	Нмуайян	

		мавзӯи деҳаи Шаҳристон, маҳаллаи Шокиробод								*маҳаллаҳои аҳолишине, ки иншоатҳои соҳилмустаҳкамкунӣ сохта шуд то соли 2020 50% зиёд гаштааст.* *Ҳолати экологии ноҳия соли 2020 8 % беҳтар гаштааст.*
		1.4. Мустаҳкам намудани соҳили сой дар мавзӯи деҳаи Ободӣ	*111736*	-	*55868*	*55868*	-		Нмуайян	
		1.5. Мустаҳкам намудани соҳили сойи «Ҷашмасор» дар мавзӯи деҳаи Чашмасор	*161957*	*53985*	*53985*	*53987*			Нмуайян	
		Ҳамагӣ дар бахши ҳолатҳои фавқулодда	*874504*	*53985*	*329427*	*236933*	*127078*	*127082*		
		Ҳамагӣ дар бахши ҲФ ва ҳифзи муҳити зистҳолатҳои фавқулодда	*1429504*	*53985*	*544427*	*406933*	*212078*	*212082*		
		Буҷети ноҳиявӣ	*92496*		*92496*					
		Буҷети вилоятӣ	*180000*			*80000*	*80000*	*20000*		
		Буҷети Ҷумҳуриявӣ								
		Сармояи хориҷӣ	*70000*		*35000*	*35000*				
		Маблағхои аҳоли ва соҳибкорон	*150000*	-	*100000*	*50000*				
		Эҳтиёҷот ба маблағ	*937008*	*53985*	*271931*	*276933*	*167078*	*167082*		

2.5. Таъминоти захиравии раванди идоракунии рушди иҷтимоӣ ва иқтисодии ноҳия.

Таъминоти молиявӣ-буҷавӣ Ноҳияи Шаҳристон дар ҷумҳурӣ аз қабили он минтақаҳое мебошад, ки аз буҷети сатҳҳои дигар кӯмаки молиявӣ (субвенсия) мегирад.

Даромади умумии буҷети ноҳияи Шаҳристон ба 10 намуди андоз асос ёфта, аз он 8 тояш ба пуррагӣ дар ихтиёри буҷети маҳаллӣ буда, 2 намуди андоз тақсимшаванда мебошад.

Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки даромади буҷети маҳаллии ноҳия сол аз сол афзоиш ёфта истодааст ва тамоили афзоиши нишондиҳандаҳои даромадҳои худӣ ба назар мерасад. Амалия нишон медиҳад, ки дар соли 2014 ҳиссаи даромадҳо аз ҳисоби андоз аз даромад (40,2%) ба буҷети маҳаллӣ бештар мебошад.

Дар асоси таҳлили тамоюлҳои афзоиши қисми даромади буҷети ноҳияи Шаҳристон ва бо назардошти таъсири бӯҳрони иқтисодию молиявӣ, дурнамои даромадҳои ноҳия барои давраи миёнамӯҳлат тартиб дода шудааст.

Дар сохтори хароҷотҳои буҷети маҳаллии ноҳияи Шаҳристон дар соли 2014 аз рӯи гурӯҳбандии иқтисодӣ 63,2% маблағҳо барои пардохти музди меҳнат, 19,5% маблағҳо барои суғуртаи давлатӣ ва 17,3% маблағҳо барои дигар чорабиниҳо масраф гардидаанд.

Ҷадвали № 44. Таҳлили қисми даромади буҷети маҳаллии ноҳия дар солҳои 2012-2014 (сомонӣ)

Номгӯи даромадҳо	Соли 2012				Соли 2013				Соли 2014				% Иҷроиш	
	Нақша	Иҷроиш	% иҷроиш	% аз миқдори умумии даромадҳо	Нақша	Иҷроиш	% иҷроиш	% аз миқдори умумии даромадҳо	Нақша	Иҷроиш	% иҷроиш	% аз миқдори умумии даромадҳо	2014 нисбат ба 2012	2014 нисбат ба 2013
Андоз аз даромад	668984	1137193	170,0	32,9	1624552	1676594	103,2	39,3	2009999	2059707	102,5	40,2	181,1	122,9
Ҷумҳуриявӣ	167245	284298	170,0	8,2	422427	435915	103,2	10,2	542699	556119,8	102,5	10,9	195,6	127,6
Буҷети маҳаллӣ	501739	852895	170,0	24,7	1202125	1240679	103,2	29,1	1467300	1503587	102,5	29,4	176,3	121,2
Андоз аз фоида	60249	60645	100,7	1,8	269150	267436	99,4	6,3	415500	444805	107,1	8,7	733,5	166,3
Андози ҳадди ақал	56570	58393	103,2	1,7		11302		0,3				0,0	0,0	0,0
Андоз аз арзиши иловашуда	39075	39292	100,6	1,1	72720	85560	117,7	2,0	115000	138322	120,3	2,7	352,0	161,7
Андозҳо барои захираҳои табии	7511	7768	103,4	0,2	13500	34474	255,4	0,8	20000	38933	194,7	0,8	501,2	112,9
Андоз аз истифодабарандагони роҳҳои автомобилгард	66992	67114	100,2	1,9	41949	42955	102,4	1,0	28000	28485	101,7	0,6	42,4	66,3
Боҷии давлатӣ	126392	134531	106,4	3,9	130001	167882	129,1	3,9	152500	189145	124,0	3,7	140,6	112,7
Низоми махсуси андозбандӣ	823897	835184	101,4	24,2	870112	982697	112,9	23,1	1025001	1189198	116,0	23,2	142,4	121,0
Низоми соддакардашуда	78672	84162	107,0	2,4	108000	123106	114,0	2,9	130383	234893	180,2	4,6	279,1	190,8
Патент ва шаҳодатнома	50021	53976	107,9	1,6	50000	78674	157,3	1,8	54000	107765	199,6	2,1	199,7	137,0
Андози ягона	695204	697046	100,3	20,2	712112	735718	103,3	17,3	802618	828497	103,2	16,2	118,9	112,6
Субъектҳои бизнеси бозӣ				0,0		45199		1,1	38000	18043	47,5	0,4		39,9
Андозҳои маҳаллӣ				0,0				0,0				0,0		
Андоз аз воситаҳои нақлиёт	169600	207303	122,2	6,0	220001	296360	134,7	7,0	283000	371024	131,1	7,3	179,0	125,2
Андоз аз молу мулки ғайриманқул	110183	111292	101,0	3,2	144998	166447	114,8	3,9	183700	209697	114,2	4,1	188,4	126,0
Андози замин	268847	269962	100,4	7,8	165018	175321	106,2	4,1	114300	114706	100,4	2,2	42,5	65,4

Андоз аз фурӯши чакана	366773	184747	50,4	5,3		93816		2,2		11681		0,2	6,3	12,5
Пардохтҳои хатмии маҳаллӣ	339927	343854	101,2	9,9	348000	262080	75,3	6,1	289000	321770	111,3	6,3	93,6	122,8
Ҷамъиандозҳо	3105000	3457278	111,3	100,0	3900001	4262924	109,3	100,0	4636000	5117473	110,4	100,0	148,0	120,0

Ҷадвали № 45. Таҳлили қисми хароҷоти буҷети маҳаллии ноҳия дар солҳои 2012-2014 (сомонӣ)

Номгӯи даромадҳо	Соли 2012				Соли 2013				Соли 2014				% Иҷроиш	
	Нақша	Иҷроиш	% иҷроиш	% аз миқдори умумии даромадҳо	Нақша	Иҷроиш	% иҷроиш	% аз миқдори умумии даромадҳо	Нақша	Иҷроиш	% иҷроиш	% аз миқдори умумии даромадҳо	2014 нисбат ба 2012	2014 нисбат ба 2013
Идоракунии давлати	794484	799521	100,6	8,2	857102	884740	103,2	7,1	963706	1014408	105,3	6,6	126,9	114,7
Соҳаи маориф	5249113	5264831	100,3	54,0	7062319	7202116	102,0	57,7	9017483	9034079	100,2	59,0	171,6	125,4
Тандурустӣ	2782872	2773041	99,6	28,4	3613984	3635706	100,6	29,1	4205361	4233963	100,7	27,6	152,7	116,5
Хоҷагии манзилию каиуналӣ	430411	471770	109,6	4,8	202525	240342	118,7	1,9	258128	299434	116,0	2,0	63,5	124,6
Фарханг ва варзиш	249745	247866	99,2	2,5	303843	311798	102,6	2,5	322813	357439	110,7	2,3	144,2	114,6
Хоҷагии қишлоқ	27366	27366	100,0	0,3	44329	52525	118,5	0,4	72409	72409	100,0	0,5	264,6	137,9
Суғуртаи иҷтимоӣ	95852	113734	118,7	1,2	103859	109577	105,5	0,9	124028	141851	114,4	0,9	124,7	129,5
Сохаи хифзи ҳуқуқ	8567	10148	118,5	0,1	9772	54575	558,5	0,4	2975	77032	2589,3	0,5	759,1	141,1
Фонди стабилизат-сионӣ		50292		0,5		61107		0,5		87783		0,6	174,5	143,7
Ҳамагӣ	9638410	9758569	101,2	100,0	12197736	12492067	102,4	100,0	14966903	15318348	102,3	100,0	157,0	122,6

Дар буҷети маҳаллии ноҳияи Шаҳристон барои соли 2014 аз сабаби он, ки иҷроиши нақшаи қисми даромади буҷет бо дохилшавии 70,4% (ё 10856000 сомонӣ) маблағҳои субвенсионӣ пурра мегардад, бинобар он, маблағгузории лоиҳаҳои афзалиятноки Барномаи рушди ноҳия ба инобат гирифта нашудааст.

Воситаҳои молиявии иловагӣ. Дар доираи татбиқи як қатор барномаҳои соҳавие, ки аз тарафи вазорату идораҳо амалӣ гашта истодаанд, дар ноҳияи Шаҳристон низ дар тӯли солҳои 2016-2020 дар доираи барномаҳои амалкунанда татбиқи баъзе чорабиниҳо пешбинӣ гардидааст.

Дар давоми солҳои 2009-2011 тибқи иҷрои «Барномаи беҳтар намудани таъмини аҳолии Ҷмҳурии Тоҷикистон бо оби тозаи нӯшокӣ барои солҳои 2007-2020», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон №514 аз 2 декабри соли 2006 тасдиқ шудааст, барои бунёди шабакаи обтаъминкунӣ ва рифоҳии ноҳияи Шахристон аз ҳисоби маблаҳҳои Сармояи хориҷӣ, ҷумҳуриявӣ, бурсҳо (грантҳо) ва кӯмакҳои техникӣ, ҷудо намудани маблаҳҳо дар ҳаҷми 24800 ҳазор сомонӣ пешбинӣ гардидааст.

Инчунин, дар доираи татбиқи «Барномаи давлатии рушди таҳсилоти касбӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2008-2015» ва «Барномаи компютеркунонии муассисаҳои таҳсилоти умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2010-2015», «Барномаи давлатии сохтмон, таъмиру азнавсозии мактабҳо барои солҳои 2008-2015, ки дар хонаҳои шахси, вагонхонаҳо, биноҳои маъмурию ҷойҳои ҷамъиятӣ ҷойгиранд» дар ноҳия, дар самти компютерикунонӣ, сохтмон ва таъмиру барқарорсозии иншоотҳои соҳаи маориф корҳои назаррас ба анҷом расонида шудаанд.

Стратегия ва вазифаҳо оид ба бехтар намудани иқтидори захиравӣ раванди идоракунии рушд

Мақсад	Вазифаҳо	Чорабиниҳо/лоиҳаҳо	Арзиши умумии лоиҳа	Солҳо					Манбаи маблағгузорӣ	Натиҷаҳои пешбини-шуда
				2016	2017	2018	2019	2020		
		1.1. Харидорӣ намудани техникаҳои компутерӣ барои раёсат ва шӯъбаҳои мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлаии ноҳия	100000	20000	20000	20000	20000	20000	Буҷети маҳаллӣ	
		1.2. Ташкил намудан ва омӯзонидани «Фондрезинг» бо мақсади ҷалби маблағҳои иловагӣ	25000	5000	5000	5000	5000	5000	Сармояи хориҷӣ	
		Ҳамагӣ	125000	25000	25000	25000	25000	25000		
		Буҷети ноҳиявӣ	100000	20000	20000	20000	20000	20000		
		Буҷети вилоятӣ								
		Буҷети Ҷумҳуриявӣ								
		Сармояи хориҷӣ	25000	5000	5000	5000	5000	5000		
		Эҳтиёҷот ба маблағ								

2.6. Манбаъҳои маблағгузорӣ

Манбаъҳои асосии маблағгузории БРН-ро буҷетҳои маҳаллӣ, ҷумҳуриявӣ, сармояҳои ташкилотҳои хориҷӣ, маблаҳҳои соҳибкорони дохилӣ, ҳиссаи шаҳрвандон ва дигар кӯмакҳои берунӣ ташкил медиҳанд. Дар БРН лоиҳаҳои воридгардида аз рӯи хусусияти маблағгузориашон ба ду қисмат тақсим карда мешаванд:

а) лоиҳаҳои маблағгузориашон муайяншуда;

б) лоиҳаҳои афзалятнокӣ ба маблағгузорӣ эҳтиёҷ дошта.

Ҳамаи амалҳо ва чорабиниҳои дар Барномаи мазкур тарҳрезишуда, барои татбиқи амалӣ ба захираҳои назарраси молиявӣ эҳтиёҷ доранд. Манбаи асосии маблағгузории Барномаи рушди ноҳияи Шаҳристон, буҷети ҷумҳуриявї, буҷети вилоятӣ, буҷети маҳаллӣ, сармояи ташкилотҳои хориҷӣ, маблаҳҳои соҳибкорон ва дигарҳо мебошад.

Чуноне, ки дар боло қайд гардидааст, ноҳияи Шаҳристон аз қабили он минтақаҳое мебошад, ки аз сатҳҳои дигари буҷет кӯмаки молиявӣ (субвенсия) мегирад.

Барои татбиқи лоиҳаҳои афзалиятноки тамоми соҳаҳои иқтисодиёти ноҳия, ки дар доираи Барномаи рушди иҷтимоию иқтисодии ноҳияи Шаҳристон барои солҳои 2016-2020 пешбинӣ шудаанд, дар ҳаҷми 61496097 ҳазор сомонӣ маблағ лозим мебошад.

Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки 69,75% лоиҳаҳои дар Барномаи Рушд, зикршуда сарчашмаи маблағгузориашон муайян мебошад, аз ҷумла аз ҳисоби буҷети маҳаллӣ, буҷети ҷумҳуриявӣ, сармояи хориҷӣ ва маблағҳои аҳолии ноҳия.

Бояд қайд кард, ки барои пурра татбиқ намудани Барномаи мазкур ва ноил гардидан ба мақсадҳои гузошташуда дар давраи то соли 2020 дар ҳаҷми 18600126 сомонӣ ё 30,25% маблағ намерасад. Бинобар ин Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳияро лозим мебошад, ки ҷиҳати дарёфти сарчашмаи маблағгузории лоиҳаҳои боқимонда тадбирҳои судманд андешанд.

Ҷадвали №54. Арзиши умумии БРН аз рӯи соҳаҳо барои солҳои 2016-2020

Соҳаҳо	Ҳамаги	2016	2017	2018	2019	2020
Блоки иқтисодӣ	7313000	437000	1456250	1981750	2036250	1401750
Кишоварзӣ	3973000	50000	639250	1224750	1049250	1009750
Саноат	1520000	335000	465000	355000	355000	10000
СХМ	1820000	52000	352000	402000	632000	382000
Блоки иҷтимоӣ	13342625	1270098	2600106	4571108	3716682	1184631
Маориф	8179330	495000	1146675	3107675	2519349	910631
Тандурустӣ	2750000	250000	833333	943334	723333	0
Ҳифзи иҷтимоӣ	70000	14000	14000	14000	14000	14000
Фарҳанг, варзиш ва сайёҳӣ	2343295	511098	606098	506099	460000	260000
Инфрасохтор	39285968	9197992	11273992	12014992	4300992	2498000
Обтаъминкунӣ ва канализатсия	24800000	6500000	8000000	8900000	1300000	100000
Барқтаъминкунӣӣ	4067968	701992	1161992	1001992	901992	300000
Нақлиёт ва роҳ	10418000	1996000	2112000	2113000	2099000	2098000
Ҳифзи муҳити зист ва ҲФ	1429504	53985	544427	406933	212078	212082
Блоки идоракунӣ	125000	25000	25000	25000	25000	25000
Ҳамагӣ арзиши БР	61496097	10984075	15899775	18999783	10291002	5321463

Ҷадвали № 55. Маблағгузории Барномаи Рушд аз рӯи сарчашмаҳои маблағгузорӣ

Сарчашмаҳо	Ҳамагӣ	% аз арзиши умумӣ	2016	2017	2018	2019	2020
Буҷети ноҳиявӣ	803676	1,31	80000	372455	179958	130632	40631
Буҷети вилоятӣ	11596000	18,86	2240000	2340000	3036000	2020000	1960000
Буҷети Ҷумҳуриявӣ	850000	1,38	250000	365000	215000	20000	
Сармояи хориҷӣ	27766295	45,15	6526098	8441098	9755099	2330000	714000
Маблағхои аҳоли ва соҳибкорон	1880000	3,06	522000	702000	302000	352000	2000
Эҳтиёҷот ба маблағ	18600126	30,25	1365977	3634222	5546726	5473370	2579832
Хамаги	61496097	100	10984075	15854775	19034783	10326002	5296463

Диаграммаи №5. Вазни қиёсии ҳамаи сарчашмаҳои маблағгузоии БРН

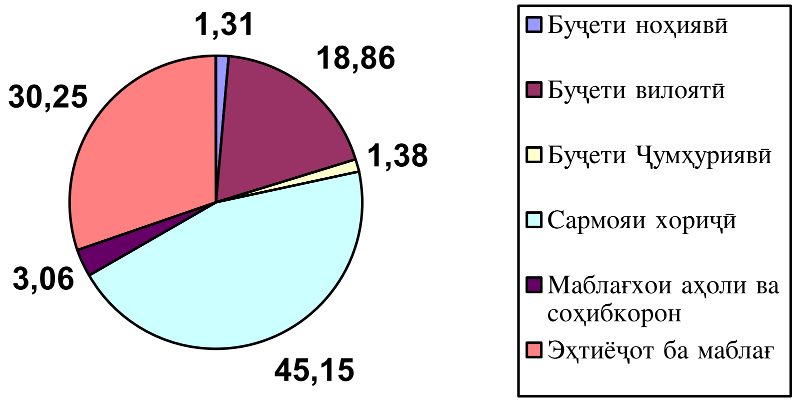

Инчунин ҷиҳати самаранок истифода намудани маблағҳои буҷетӣ ва дигар сарчашмаҳои маблағгузории барои татбиқи Барномаи Рушд пешбинӣ гардида ҳаматарафа мавриди баррасӣ қарор диҳанд.

Айни ҳол, мутахассисони бахши иқтисоди Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳияи Шаҳристон оид ба роҳҳои асосии ҷалби маблаҳҳои иловагӣ барои татбиқи чорабиниҳои пешбинӣ гардида, таҷрибаи кофӣ надоранд. Аз ин лиҳоз, мутахассисони Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳияро лозим аст, ки ҳамкориро бо ташкилотҳои молиявии байналхалқии муҳими ҷумҳурӣ тақвият дода, тартиби дурусти таҳияи лоиҳаҳои сармоягузориро ба таври васеъ омӯзанд. Инчунин, масъалаҳоро оид ба ташкили «Фондрейзинг» мавриди баррасӣ қарор дода, барои дар амал татбиқ намудани он чораҳои зарурӣ андешанд.

БОБИ 3. НИЗОМИ МОНИТОРИНГ ВА АРЗЁБӢ

Яке аз унсурҳои муҳими низоми идоракунии татбиқи барномаи рушди иҷтимоию иқтисодии ноҳияи Шаҳристон, низоми мониторинг ва арзёбӣ мебошад. Он барои мушоҳидаи ҷараёни корҳо ва таҳлили натиҷаҳои бадастомадаи Барнома, ошкор намудани таҷрибаи мусбии андўхта ва проблемаҳои мавҷуда дар татбиқи он истифода бурда мешавад.

Низоми мониторинг ва арзёбӣ имкон медиҳад, ки робитаи мутаҳобила ва муттасил дар сиёсати қабулнамуда ва натиҷаҳои татбиқи амалии он таъмин гардад.

Гурўҳи мониторинг ва арзёбӣ бо қарори Раиси ноҳия таъсис дода шуда, аз 5-7 аъзо иборат мебошад (мутахассисони соҳавӣ ва кормандони масъули мақомоти маҳаллии ноҳия). Гурўҳи мониторинг ва арзёбиро Раиси ноҳия ё яке аз муовинони он сарварӣ мекунад.

Бо қарори мазкур барои гузаронидани мониторинг ва арзёбии Барномаи рушди ноҳия –мудири бахши рушди иқтисод ва савдои ноҳия шахси масъул таъин карда мешавад.

Раиси ноҳия фармоиши махсус мебарорад, ки нусхаи ҳисоботи семоҳаи ҳамаи лоиҳаҳои дар БРН дохилшуда барои ҳисобот ба шўъбаи иқтисод пешниҳод шавад.

Муҳим аст, ки давра ба давра малака ва дониши аъзои гурўҳи мониторинг ва арзёбӣ баланд бардошта шавад.

3.1. Сохтори низоми мониторинг ва арзёбӣ

Барои мониторинги Барномаи рушди ноҳия мушоҳидаи омилҳои зерин зарур мебошад:

- то кадом андоза ҳадафҳои Барнома амалӣ шуда истодаанд;
- дар доираи Барнома, лоиҳаҳо чӣ гуна амалӣ шуда истодаанд.

Ба ифодаи дигар, бояд мониторинги натиҷаҳои нақша (дар ин ҷо сухан дар бораи натиҷаҳои Барнома дар маҷмўъ меравад, на натиҷаҳои лоиҳаҳои ҷудогонаи он) ва мониторинги ҷараёни татбиқи лоиҳаҳо гузаронида шавад.

Мутаносибан низоми мониторинг бояд ду унсурро дар бар гирад.

Мониторинги натиҷаҳои нақша бо роҳи ченкунии аҳамияти индикаторҳо анҷом дода мешавад. Мутаносибан, муваффақшавии ҳадафҳои нақшаро аз рўи он мулоҳиза намудан мумкин аст, ки то кадом андоза мақсадҳои нишондиҳандаҳо ба даст омадаанд. Ҳамаи нишондодҳои пешниҳодгардида дар хазинаи маълумотҳои бахши омори ноҳия мавҷуданд. Мониторинги натиҷаҳо ҳар сол гузаронида мешавад.

Мониторинги иҷрои лоиҳаҳо дар доираи Барнома, тавассути параметрҳои зерин гузаронида мешавад: назорати ҷойгоҳи лоиҳа ва мувофиқат намудани он бо барнома. Дар ин маврид ҷадвали электронӣ бо формати Excel таҳия мешавад ва бояд ҳар семоҳа ба таври синхронӣ ва бо ҳисоботнокии лоиҳаҳо тасҳеҳ карда шавад.

Азбаски сатҳи коркарди лоиҳаҳои БРН гуногун аст, он дар таҳияи низоми мониторинг ба назар гирифта шудааст. Лоиҳаи ба Барнома дохилкардашуда метавонад 5 ҷойгоҳ дошта бошад. Инчунин, он метавонад тамоман таҳия нашуда ва ҳоло дар марҳилаи таҳия қарор дошта бошад, лекин дар Барнома номи он зикр гардидааст.

Лоиҳаҳое низ ҳастанд, ки пурра таҳия шудаанд, вале аз сабаби набудани маблағ ё дигар омилҳо татбиқи онҳо оғоз нагардидааст. Инчунин лоиҳаҳое ҳастанд, ки дар арафаи анҷомёбӣ қарор доранд ва лоиҳаҳое мавҷуданд, ки онҳо аллакай иҷро шудаанд. Шахсе, ки ҷадвали мониторингро пур мекунад, бояд рақамҳои 1 то 5-ро вобаста ба ҷойгоҳи воқеии лоиҳа гузорад (ҷадвали 1).

Мониторинг ва арзёбӣ иҷрои лоиҳаҳоро ба чор гурўҳ ҷудо мекунад: «ҳамааш хуб»; «номувофиқатӣ дорад», «номувофиқатии ҷиддї дорад», «лоиҳа амалӣ нашудааст».

Дар охири сол ҳангоми зарурият арзёбии чораҳои андешидашуда ва лоиҳаҳо дар яке аз соҳаҳои барнома бо назардошти захираҳои мавҷуда ва талаботи иттилоотӣ гузаронида мешавад. Арзёбии таъсиррасонӣ аз ҷониби мутахассисони соҳавӣ ва мустақил (коршиносон/экспертҳо), ки ҳолати бахши мазкурро хуб медонанд, гузаронида мешавад.

ҷадвали №1 Тартиби пур кардани ҷадвали мониторинги лоиҳаҳои барномаи рушди иҷтимоию иқтисодии ноҳияи Шаҳристон

ҷойгоҳи лоиҳа (рақам аз 1 то 5)	Иҷрои лоиҳа нишонгузории ҳарфӣ-рангӣ а-сабз в-сурх б-кабуд г-хокистарранг
1. Таҳия нашудааст 2. Мавриди таҳия қарор дорад 3. Таҳия шудааст 4. Амалӣ шуда истодааст 5. Амалӣ шудааст	(а) Ба наќша мувофиқ аст ё тамоили назаррас надорад. (б) Тамоили назаррас ба нақша дорад. (в) Тамоили қатъӣ ба нақша дорад. (г) Лоиҳа амалӣ нашуда истодааст.